

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 "
Pe o lună . 2 "

Anul de Duminică

Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un 40 franc.

TRIBUNA

REDACTIA

și ADMINISTRATIA
Deák Ferencz-utca 20.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Loc de-
seis costă fiecare șir 20 fil.

Manuscripte nu se ma-
polază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Racconigi.

Nu se va fi gândit cu ocaziunea întâl-
nirii dela Racconigi nimeni și la românii
din regatul ungar; sânt cu toate aceste
semne, că efectele celor puse la cale acolo
se simt și în văile Carpaților.

Deocamdată ies în România la iveală în-
doieli mai mult ori mai puțin motivate în
ceea ce privește naționalitatea politice de
alipire către monarchia habsburgică.

Sânt acum vre-o douăzeci de ani Austria
era foarte urgisită în România, între altele,
și pentru că guvernele din Ungaria numai
sprijinite de cercurile hotărâtoare din Viena
puteau să-i asuprească pe români. Au in-
tervenit însă împrejurări, care au schimbat
dispozițiunile spiritelor, și-n timpul celor din
urmă ani Austria și Habsburgii îndeosebi
s'au bucurat de multe și vii simpatii în
România — iarăși și pentru că se crede, că
în lupta lor pentru dreptate românii din
regatul ungar se pot răzâma pe Austria și
pe Habsburgi.

Au fost însă totdeauna în România și
oameni, cari n'au încredere în Habsburgi.
Admit și aceștia, că Austria e interesată, ca
România și poporul român, în genere, să
crească și să se întărească dezvoltându-se
în toată libertatea și că astfel și românii
de pretutindeni sânt interesați, ca puterea
Habsburgilor să fie mare; ei susțin însă,
că Austria e prea slabă pentru ca să-i poată
fi cuiva de ajutor și astfel Împăratul, fie el
ori-și-care, va fi și în viitor nevoit să tole-
reze ceea ce a tolerat în trecut. Atât în-

delungata criză din Ungaria, cât și neînțe-
legerile din Austria au trebuit neapărat să
întărească simțământul acesta, căci toate
semnele arată, că, ori-și-câtă bunăvoință ar
fi având cercurile din Viena, ele sânt în
mare grad neputincioase.

E deci lucru firesc, că se sporesc ceice
stăruie, ca România să apuce și ea drumul
indicat de Italia, căci monarchia habsburgică
e un razâm prea șubred.

Pornit când cu vizita ofițerilor rusești
prin țară, curentul acesta se generalizează
și nu se poate prevedea, dacă el nu va sili
în cele din urmă și pe guvern să caute a
se apropia de Rusia.

O asemenea schimbare în atitudinea sta-
tului român nu poate să rămâie fără de
efect în ceea ce privește pozițiunea românilor
din regatul ungar.

Politica românilor din regatul ungar nu
e aleasă, ci impusă de împrejurări și de le-
găturile, pe care le au de veacuri cu mo-
narchia habsburgică. Era dar pentru dânșii
o mare ușurare în gândul, că și frații lor
de peste hotare își caută razimul tot în
monarchia habsburgică. Deși despărțit în
două, neamul românesc se prezenta în viața
europeană ca același factor și avea aceiași
amici și aceiași dușmani.

Dacă statul român și-ar schimba politica
românii din regatul ungar ar rămâne iso-
lați și ar fi nevoiți să-și caute alt razâm,
altă orientare, alt drum, nici într'un caz însă
nu alătura cu România, căci aceasta n'ar
mai fi cu puțință. Ei pot să stee alătura
cu ori-și-care dintre concetățenii lor, cu ori-

și care dintre amicii declarați ai patriei lor,
dar trebuie să se ferească de cei ce mâne
ar putea să treacă drept dușmani ai mo-
narchiei.

Ni-e prea urit gândul unei asemenea
schimbări și de aceea nu putem să ne des-
facem de speranța, că gravele conflicte ce
s'au ivit în viața internă a monarchiei se
vor rezolva așa, ca toată lumea să se în-
credințeze, că nu e monarchia habsburgică
atât de slabă, cum o cred unii, și că vrajba,
de care se sperie lumea, nu e între popoare,
ci între puținii oameni, cari se îmbulzesc,
ca să iee stăpânirea. Răzâmat pe iubirea
tuturor popoarelor însățate de pace și de
bună rînduială, poate monarhul să facă
dreptate și să dea la o parte pe ceice fac
lucrarea pacinică peste puțință.

»Asociația», archierii și deputații.

Un confrate insistă asupra atitudinii archierilor noștri
față cu »Asociațiunea». Din cei 6 vlădici ce avem
au azistat la *prima* ședință a adunării generale unul
singur, I. P. S. Sa metropolitul din Sibiu, care
fiind cu reședința în Sibiu participarea Sa nu
poate fi socotită ca un semn de deosebit interes
pentru »Asociație». Ceilalți cinci nu au găsit cu
cale să cheltuiască nici taxa unei telegrame de
bune urări către cea mai mare adunare culturală
românească. Din parte-ne am subliniat și noi la
timpul său indiferența archierilor.

Am remarcat însă și lipsa deputaților noștri
la adunarea »Asociației». Afară de dd. Dr. N.
Oncu și Dr. Vlad ceilalți, dacă nu ne înșe-
lăm, au lipsit (dacă însă am omis a mai aminti și
pe altul prezent, îi cerem scuze.)

Pământul a vorbit.

— Schiță din viața Martienilor. —

— Foiță originală a »Tribunei». —

De Victor Eftimiu.

Noaptea era senină. Pe cerul limpede, strălu-
cea luna plină, stelele toate. Pământul se vedea
departe, cu jumătatea răsăriteană scăldată în lu-
mina lunei. Învățătul Al-Marun, așezat pe marginea
unuia din canalele lui Marte, își mângăia lungă-
barbă de vrăjitor, cerceta din când în când o
carte groasă, cu drumuri de stele și planete, clă-
tina din cap și se uita spre vecina lui Marte,
planeta Pământul.

Înțeleptul Al-Marun era poate singurul locuitor
din Marte, care mai cerceta cerul. El avea un
ucenic tânăr, care-l ajuta la citirea în stele și care,
ca ultima falfăire a unei flăcări, voia să reînceapă
în istovita planetă, o nouă generație de entuziaști.

Cu zece mii de ani înainte, locuitorii din Marte
credeau că tot ce se vede deasupra lor, începând
cu Soarele și sfârșind cu cea mai mărunță ste-
luță din zare, se învârtește în jurul lor. După
veacuri de neștiință a adevărului, veni un șir de
învățați și Martienii aflară că și planeta lor e tot
așa de neînsemnată, ca licuricii ce umple cerul.
Mai aflară Martienii că cel ce stă pe loc e Soa-
rele și că toate celelalte lumi se învârtesc în
jurul său.

Învățații au fost arși pe rug fiindcă îndrăzni-
seră să desmintă pe episcopi, dar veniră alții,
cari spuseră că și Soarele se învârtește în jurul
altor lumi. După ce au fost arși și aceștia, o

adevărată nebulie astrologică și apoi astrono-
mică începu, în Marte. Cetățenii săi numai aveau
altă grijă, alt sport și alt snobism, decât să se
uite în casa vecinului, cum vine vorba, și să afle
ce se petrece în alte lumi. După câteva alte vea-
curi de zădărnice focuri aprinse ca semn vecini-
lor, Martienii obosiră. Încetul cu încetul, le trecu
pofta de astronomie. Începeau să-și vadă iară nu-
mai de treburile lor. Iar în veacul când nu le
mai creșteau unghiile și părul — semnul cel mai
neîndoelnic al apogeeului de civilizație — marti-
enii începură iar să creadă că tot ce se vede
deasupra lor, de la Soare până la cea mai mă-
runtă stelută din zare, se învârtește în jurul lor.
În oboseala și desgustul ce-i cuprinsese, ei nu
mai aveau nici un ideal, nu se mai interesau de
nimica și nimic nu-i mai mira. Ultimii înțelepți
ajunseseră să dovedească muritorilor, că toate
sânt de prisos. Snobismul cel din urmă, snobis-
mul fatal, inevitabil, fu reîntoarcerea la era pri-
mitivă.

Nobilii și artiștii dădură semnalul. Ei numai
faceau nimic; vara ședeau întinși, la soare, iarna
dormeau îmbrăcați în pielea celor din urmă fiare.
...În așa vremi de decadentă se născu înțeleptul
Al-Marun și tânărul său discipol Mar-Tomar.
Pare-se că maimuțele din cari se trăgeau ei în-
târziaseră cu câteva mii de ani să se prefacă'n
oameni, căci Al-Marun și Mar-Tomar aveau aproape
totatăta păr cât au astăzi oamenii; vederile nu le
slăbise, iar în sufletul lor, idealul nu se stinsese
încă.

...Și iată pentruce, în noaptea senină ce înălbea
munții goi ai planetei și apele-i posomorâte, —
Al-Marun și Mar-Tomar nu dormiau, ci contem-

plau bolta albastră. După socotelile învățatului,
Pământul era să-se apropie foarte mult în noap-
tea-aceia. Cu ochenele sale neîntrecute, Al-Mar-
run putea să-se convingă dacă luminile slabe, ce
falfăie ca o pânză roșiatcă pe anumite părți ale
globului, sânt semne de oraș sau focuri atmos-
ferice. Înima celor doi cercetători de stele bătea
cumplit. Și în clipa când pământul intra în zona
lor de observație, Al-Marun, se ridică în picioare
și vorbi solemn:

— Ucenicul și prietenul meu Mar-Tomar! Tre-
cem printr-o clipă rară. Două lumi se încruci-
șează în lumina Lunei, în licărirea unei clipe. Aici,
o lume care doarme obosită, istovită de atâtea
generații de inconștiență, de muncă și decadentă.
Doarme somn vecin cu moartea, somnul de
animal, necutereat de vise, pustiu de ideal. O
lume care se isprăvește, după ce și-a atins culmea
de stăpânire acuma patru mii de ani. Dincolo, o
lume nouă, care abia acuma urcă treptele splen-
doarei sale; căci sânt sigur, o Mar-Tomar, că o
lume ca a noastră se frământă acolo, pe Pămân-
tul acela cu atmosferă ca a noastră, cu apă și
țărână. M'au batjocorit frații când le-am spus că sânt
și-acolo oameni. În noaptea aceasta, vom vedea.
Vom vedea și luminile orașelor. Știința își va
canta cântecul de lebedă în noaptea aceasta!...
Fii gata Mar-Tomar, fii gata!...

Două sticle de lunetă scanteiară, ca un fulger
roz, în lumina violetă a lunei. Cei doi savanți își
ațintiră ochii și mintea. Deodată, bătrânul se cu-
tremură, pâlî și lăsându-și ocheanul, începu să
strige:

— Victorie Mar-Tomar, Victorie!... Pământenii
ne dau semne! Uită-te colo, în partea din apus a

Cunoaştem multe ocupații ale deputaților noștri, dar opinia publică românească ar aștepta dela ei poate mai mult interes pentru chestiile culturale românești. Iei ar face dovada că înțeleg deplin cât de mult lupta noastră națională e o luptă culturală, și că apreciază rostul și valoarea culturii ca *armă politică*.

Pan-austriacismul urmărit. Am ajuns să vedem și asta. De frica unguilor, autoritățile austriace au expulzat pe ziaristul Rudolf Schwenhagen care redacta acum un an încă ziarul «Gross-Oesterreich», căci Schwenhagen era supus german. Acum Schwenhagen, e arestat căci pe ascuns se întorsese la Viena. El a declarat că locuința sa stabilă se află în Pressburg de unde venea zilnic la Viena. Aici a înființat «Societatea pentru apărarea germanilor în Ungaria». Din Pressburg el a împrăștiat publicațiile societății în toată Ungaria, a căutat să învie din nou mișcarea pan-austriacă. După «P. Ll.» el ar fi avut legături cu mai mulți șefi români cari ar fi stăruit și iei pentru reeditarea ziarului «Gross-Oesterreich» și reînceperea acestei agitații. Schwenhagen le-a expus că a sosit clipa de a răsturna domnia ungurească în Ungaria și de a desrobii națiunile nemaghiare de sub stăpânirea ungurească, ridicând confederația pan-austriacă.

Acum Schwenhagen, arestat va fi judecat și condamnat din nou. Mâna ungurească se întinde și asupra Austriei. Influența asta nu face cinste numelui austriac.

Minciunile perfide. «Bud. Hirap» publică din condeiul unui pretins preot român un articol datat din Sibiu despre congresul național bisericesc. Prima minciună a articolului e însuși autorul și a doua e datarea lui.

Articolul scris e de sigur din Budapesta și devre-un cunoscut membru al redacției. Tendința lui e de a arăta că biserica noastră e o fortăreață în sinul statului, un stat în stat, care trebuie dăruit și ras. Se face acuză congresului că a făcut politică și se citează o singură dovadă: hotărârea luată împotriva episcopului de Arad. Ei bine, se știe că congresul în ședințele sale nici nu s'a ocupat măcar de afacerea asta. Hotărârea s'a luat în afară de ședințe, membrii congresului constituindu-se în conferință intimă.

celui mai bătrân continent, acolo unde am văzut cele mai multe lumini de orașe... Vezi tu o lumină mare, albă? Uită-te cum fâlfâie și crește și scade iar și se urcă, înălțându-se mereu? Acum s'a stins... A rămas ca un scrum luminos... Iat-o cum se aprinde iar, ca o chemare desperată a fraților de departe... iat-o cum se umflă și se stinge dintr'odată. Acum, se lățește jos... acum se face ascuțită... se ascute mereu și se stinge dintr'odată. Pământeni au vorbit, o Mar-Tomar!... Du-te... Deșteaptă tot orașul și spune să s'aprindă toate focurile, căci pământeni au vorbit, — și trebuie să le răspundem!

Bătrânul vorbea ca un halucinat. În ochii săi vibra o bucurie de nebun.

Mar-Tomar își lăsă maestrul singur și porni în oraș să deștepte oamenii și să le spună marea veste. Dar nimeni nu se sinchisi. Unii nici nu voiau să deschidă, alții îl alungau, iar cei mai mulți, voiau să-l lege, ca pe un nebun. Cățiva învățați, la cari alerga ucenicul ca la ajutorul cel din urmă, îi spuseră să-și vadă de treabă.

— Dar bine de atâtea mii de ani ne chinuiește taina cerului și acum când am descoperit-o, s'o lăsăm să piară?!

— Lasă flăcăule... nu te potrivești la mintea bătrânului? Ce ne pasă nouă de pământeni? Vezi-ți de treabă, flăcăule...

Înzădar plânse și se rugă bietul Mar-Tomar la toate ușile, înzădar evocă el seria marilor astronomi, ale căror statui se înălțau pe ulițele largi ale orașului. Nimeni nu-l întâmpină cu vorbe bune.

Paznicii farului, ridicat cu o mie de ani înainte

și neoficial. Minciunile ziarului unde lucrează d. Jancsó Benedek sânt însă anume făcute spre a așta guvernul împotriva autonomiei bisericii noastre și caracterizează buna sa credință.

Procesul coaliției sârbo-croate împotriva d. Dr. Friedjung. Istoricul austriac Dr. Heinrich Friedjung a publicat acum câteva luni un articol în «N. Fr. Pr.», despre procesul dela Agram și a ridicat și împotriva unora dintre deputații coaliției sârbo-croate învinuirea că ar fi primit subvenții dela guvernul sârbesc spre a agita pentru ideea pansârbească și împotriva anexiunii Bosniei. Articolul a stârnit o legitimă senzațiune. Deputații sârbo-croați în frunte cu d. Supilo au protestat împotriva învinuirii, dar d. Friedjung i-a somat să-l dea judecării, unde va face dovada acuzelor sale. Procesul a fost început și este acum în curs.

«Agrarier Tagblatt» ziarul coaliției, arată îngrijirea sa pentru acest proces, spunând că după iritațiile procesului de înaltă trădare, acest nou proces va mări agitația și va împiedeca potolirea spiritelor. Ziarul propune drept aceea ca *procesul să nu fie deschis în fața judecătorei, ci în fața unui juriu parlamentar*. Părțile litigante vor declara că se vor supune acestui for și d. Dr. Friedjung îi va prezenta actele sale doveditoare.

«Pester Lloyd» adaugă că d. Friedjung ține la prestigiul său de istoric, care ține să dovedească autenticitatea documentelor sale, atunci va preferi o dezbateră judecătorească. Dacă dânsul urmărește însă scopuri politice atunci va primi juriul parlamentar spre a nu mări numărul chestiilor ce agită azi monarhia.

Alternativa pusă de «P. Ll.» este plină de vicleșug. Ziarul acesta știe bine că d. Friedjung e istoric și ține la acest prestigiu; iei va prefera deci calea judecătorească pe care o dorește în fond și «Pester Lloyd» ca fiind mai avantajos politicii ungurești, care vrea zdrobirea coaliției sârbo-croate.

Sârbii radicali. Cei trei deputați sârbi radicali: Manoilovici, Musitzky și Miksits, nu voiesc să formeze un partid parlamentar separat — după cum se svonise în presa ungurească —, ci ei vor păstra deocamdată o atitudine oportunistă, așteptând conjuncturi politice favorabile scopurilor ce urmăresc și se vor atașa partidului care le va oferi mai multe fărâmituri. În declarațiile ce le-au făcut în chestiune zilele trecute, ei definesc, ce-i drept, cu totul altfel scopul de care

ca să se dea semne pământenilor, — îi părăsiseră de o mie de ani. Nimănui nu-i mai păsa de lumile celelalte.

Nici nu mai îndrăznea bietul discipol să se întoarcă pe marginea canalului, — acolo unde Al-Marun găfâia de bucurie, că Pământul a vorbit.

Tremurând, Mar-Tomar se întoarse totuși, — dar n'avu vreme să deschidă gura, căci Maestrul își infundase capul în palmă și sughita de plâns:

— Scoală și prietenuș meu — vorbi bătrânul când simți că Mar-Tomar e acolo — te miri de ce plâng... Plâng de mila pământenilor, o Mar-Tomar, căci și Pământul se va istovi ca mine. Știi tu ce-mi spune glasul de lumină? Imi spune că pământeni și-au apăs culmea și că mâine, vor începe să decadă.

În cele câteva ceasuri de când ai plecat, eu m'am tot gândit la planeta vecină. Acolo, oamenii sânt fericiți. Bolile sânt vindecate toate. Războaie nu mai sânt. Nimeni nu mai e bogat, — și fiecare are cu ce să trăiască. Pământeni nu mai au nimic de dorit, nu mai au nici o nevoie în lumea lor, dacă încep să ne dea semne nouă... Să le vorbim, Mar-Tomar... Să le vorbim noi, cei din urmă astronomi din Marte!...

...Dar când află bătrânul cruda veste a lui Mar-Tomar, când află că nici o scânteie de ideal numai arde în sufletul fraților săi, ridică brațele, îngâbeni și gemând, se prebuși. — Cel din urmă gând al său fu o rugăciune către Dumnezeu, fu dorul de a-i trimite sufletul pe Pământul fericit...

se călăuzesc, când zic că se vor atașa partidului care va sta «cel mai aproape» de ei. Venalitatea lor însă e prea transparentă, când ne gândim că datoria lor ar fi fost să stea alături de ceilalți deputați naționaliști, însă cu cinstea și omenia politică necondiționată.

Tributul «Unirii», memoriei lui Șaguna. În numărul său din urmă «Unirea», — credem că numai pentru a răspunde acuzei ce i-s'a adus —, închină memoriei lui Șaguna, câteva «glose» inspirate de un sincer sentiment de evlavie și de înțelegere pentru marele arhieru al bisericii gr. orientale. Reproducăm pasagiul următor:

«Cu biserica greco-orientală română a sărbătorit centenarul Șaguna și neamul românesc întreg. Șaguna a fost fără îndoială una dintre cele mai marcante figuri ale vieții publice românești din veacul trecut. Bărbat dăruit de Dumnezeu cu mulți talanți, i-a și cheltuit toți pentru înaintarea bisericii și neamului său. Pentru aceea tot sufletul românesc, în zilele trecute de prăznire, mișcat în suflet a pomenit pe acela, care între împrejurări foarte grele a știut folosi împrejurările astfel încât a dăruit neamului său o instituțiune atât de însemnată, cum este mitropolia gror. cu statutul ei organic.

Cazul dela Sf. Sinod.

Anatema. — Chestia se va rezolvi în mod satisfăcător. — Memorii Episcopului Gherasim de Roman.

București, 17 Octombrie.

Incidentul care a avut loc în ședința din 12 Oct. a Sfântului Sinod al României formează încă și acum obiectul de discuție al unei părți din presa românească. Atitudinea Episcopului de Roman, Gherasim, la care s'a alăturat și Episcopul de Huși, a rămas încă și acum pentru mulți neexplicată. Mai ales că legea despre constituirea Consistoriului superior bisericesc a fost votată de Corpurile legiuitoare, a fost sancționată și deci rămâne lege sfântă, în fața căreia toți trebuie să se plece.

Până acum afacerile administrative și în genere toate chestiunile mai mari privitoare la bunul mers al așezămintelor bisericești era rezolvate de Sfântul Sinod compus din Arhierii din țară, conform legii din 1885.

Pe lângă Sf. Sinod, prin legea propusă de d. Haret și votată încă de astăprimăvară, se mai adaugă un nou for bisericesc, Consistoriul superior. Acesta se compune, pe lângă arhierii și din reprezentanții mănăstirilor, ai seminarelor de teologie și ai preoților de mir.

Activitatea Consistoriului se extinde mai ales asupra chestiunilor pur administrative și disciplinare. Votul Consistoriului este numai consultativ. Înființarea acestui for era de mult așteptată, întrucât este un for auxiliar pe lângă Sfântul Sinod. El judecă infrațiunile pe cari eventual le-ar comite preoții, propune pedepsele ce ar fi de aplicat. Cei cari s'ar simți nedreptățiți, au dreptul de a apela la sfântul Sinod. În chestie de organizație bisericească, Consistoriul are vot consultativ.

Neînțelegerea s'a ivit din cauza preoților de mir introduși în acest consistoriu, fapt care după părerea Episcopului de Roman, ar sta în contradicție cu canoanele bisericii ortodoxe. De aici apoi aprinsele discuții în Senat, de aici apoi îndrăznețul gest al Episcopului de Roman, care, văzând că ceilalți episcopi din țară susțin consistoriul, în ședința dela 12 Octombrie curent a anatemitizat pe colegii săi.

Faptul a produs senzație. Unele ziare politice au căutat să exploateze chestia în fa-

voarea partidului lor, căutând a aduce învinuirea dlui Haret, care de asemenea a rămas surprins de cele petrecute.

Textul memoriului Episcopului Oherasim de Roman, memoriu, în care se cuprinde și mult discutata afurisenie, a apărut zilele acestea în broșură separată. Episcopul de Roman își explică atitudinea sa.

»Până acum, zice el, era vorba de un singur organ bisericesc administrativ, central: Sf. Sinod, compus numai din arhieriei, iar din Aprilie 1909 este vorba de două organe administrative centrale: Sf. Sinod al arhieriei și consistoriul superior bisericesc, în care intră preoți și diaconi. »Aceasta este o abatere dela canoane, căci numai episcopii au fost și sânt înzestrați cu dreptul și autoritatea ce aveau sf. apostoli.

Bazat pe aceste considerațiuni, Episcopul de Roman a cerut desființarea consistoriului superior, iar în cazul când glasul lui n'ar fi ascultat — dupăcum nici n'a fost — Episcopul a rostit anatema asupra arhieriei, cari conform sf. Sinod:

»Și pe cei ce ei li dau anatemă, și noi li anatemăm, iară pe cei ce li caterisesc, și noi li caterisim, iară pe cei ce li aforisesc, și noi li aforisim, iară pe cei ce li dau certărei, și noi, asljderea li supunem». Aplice deasemenea și Canonul 2 combinat cu Canonul 1 al Sinodului al șaselela icumenic.

Rup, deci, orice legătură și comuniune canonică cu ei, nu li mai socotesc împreună liturghisitori cu mine, li aforisesc, li dau anatemă ca preniște »mădulară putrede și străine» trupului Bisericeii, ca preniște »păgâni și vameși vrednici de Dumnezeu» glas: »Nu vă știu pre voi, depărtați-vă dela mine toți lucrătorii nedreptăței».

Indignarea Episcopului de Roman provine din faptul că, cu toate garanțiile contrare date de lege, dânsul pune pe aceiași treaptă consistoriul superior bisericesc cu sf. Sinod. Deosebirea este însă mare.

Membrii sf. Sinod au declarat că și ei s'ar fi opus acestei legi în cazul când ea ar fi anticanonică. De aceia, considerând că Episcopul de Roman a fost indus în eroare și n'a procedat astfel din vre-un motiv străin de interesele bisericii, ei au considerat anatema ca neadvenită ei au invitat pe bătrânul episcop să asiste și mai departe la ședințele sf. Sinod.

Și probabil Episcopul de Roman va reveni și pacea va fi din nou intronată în sf. Sinod.

Correspondent.

Emigrările.

Nici unul dintre statele europene nu trimite peste graniță, în raport cu populația, atâtea puteri de muncă câte trimite Ungaria. — Faptul, că popoarele din Ungaria nu-și pot valorifica forțele în interiorul graniței este o dovadă destul de puternică de gospodăria rea care se practică la noi și mai ales de sărăcia care-și întinde tot mai mult greul și ruina asupra populației. — Încercările, care se fac de administrație pentru a opri emigrările sau în cazul cel mai bun, pentru a le împușina, n'au nici un efect, căci an de an numărul celor ce pleacă, pentru a nu se mai întoarce e tot mai mare.

O statistică a oficiului de imigrare din Washington ne va lămuri asupra acestei triste stări de lucruri, care conține un adevăr atât de crud: Dela 1 Iulie anul trecut până la sfârșitul lunii Iulie din acest an au trecut în America 731.686 de oameni, dintre care cad pe Europa 654.218 de capete.

Din această masă de oameni s'au înapoiat pela vetrele lor 196.294 rămânând astfel un spor în populația americană de 552.692 de forțe de muncă.

Dintre cei rămași acolo cad pe Italia 25%, pe Rusia 20, iar pe Ungaria 15%, pe când celelalte state abia sânt reprezentate în aceasta tristă rubrică.

Pentru a ilustra și mai bine faptele ce ne preocupă, dăm spre comparație următorul tablou:

Italia a dat Americii	183.218	oameni.
Rusia	120.460	»
Ungaria	89.333	»
Austria	8852	»
Anglia	328,09	»
Germania	255,40	»
Islanda	250,33	»
Suedia	144,74	»
Grecia	141,11	»
Norvegia	136,27	»
Scotia	124,00	»

Ungaria deci, în raport cu populația celorlalte țări furnizează Americii cel mai mare contingent de emigranți.

Faptul acesta denotă trista stare a gospodăriei acestei țări, așa după cum am amintit.

Și cu toate acestea guvernanții acestei țări nu s'au gândit nici odată la îmbunătățirea stărei și a sorței muncitorimei. Pe ei l-a preocupat vecinic numai domnia de clasă și de rasă, care a adus țara la sapă de lemn și o să o împingă în curând spre faliment, pentru-că datoria publică a țării este enormă și va ajunge odată atât de grea pe spatulele contribuabililor încât aceștia Istoviți până în măduva oaselor, nu vor mai putea-o plăti.

Sfințirea bisericii din Toc.

— Correspondență particulară. —

Arad, 1 Noembrie.

Ieri, Duminecă, a sfințit P. S. Sa Ion I. Papp, episcopul Aradului, frumoasa biserică din Toc, o comună situată într-una din incântătoarele văi ale Murășului, în protopopiatul Radnei. P. S. Sa a plecat din Arad încă Sâmbătă și a petrecut noaptea spre Duminecă în castelul contelui Carol de Hunyadi, în Soborșin.

Din Soborșin până în Toc, P. S. Sa a făcut drumul cu automobilul pe care l-a pus la dispoziție contele. Credincioșii din Toc și din comunele învecinate, în frunte cu preoții lor, au făcut o frumoasă întâmplare P. S. Sale, în a cărui suită erau dd. Vasile Goldiș, secretar consistorial, deputatul cercului, Gheorghe Popovici, protopop și referent consistorial, Mihai Lucaș, protopopul Șirlei și Procopiu Givulescu, protopopul tractat.

Ceremonialul sfințirii a fost pontificat de P. S. Sa, asistat de protopopii Popovici, Lucaș, Givulescu, de diaconul Cornel Lazar și de mai mulți preoți. Răspunsurile le-a dat bine instruitul cor de copii din localitate, sub dirigența învățătorului Teodor Savu.

După liturghie P. S. Sa rostit credincioșilor o predică. A vorbit îndeosebi despre alcoolism, arătând urmările dezastruoase ale acestui viciu. A îndemnat pe părinți să dea copiilor lor o creștere luminată, ca să se poată feri de relele de cari suferă azi poporul atât de mult. Vorbirea a făcut o bună impresie.

Ceremonialul sfințirii s'a sfârșit la ora 1 și jumătate. În decursul lui a fost hirotonit d. Pompiliu Costa întru preot, pentru comuna Troaș iar d. Constantin Bălean întru diacon.

După slujba dumnezească P. S. Sa a primit, în locuința preotului localnic Vasile Neiculescu, deputațiunile. S'au prezintat deputațiunile preoților și învățătorilor din tract, comitetul parohial din localitate și deputațiunea administrației comitatense.

La ceasurile 3 a avut loc în sala școlii o masă comună dată de comunitatea bisericească. Aici s'au rostit mai multe toaste.

P. S. Sa Episcopul a închinat pentru monarhul; protopopul Givulescu pentru Episcopul; protopopul Lucaș pentru părintele Givulescu; referentul Gheorghe Popovici pentru reprezentantul administrației, Salacz, subprefectul din Radna; secretarul Vasile Goldiș pentru parohieni, comuna bisericească și bravul preot localnic Neiculescu, din străduințele căruia a răsărit noul lăcaș dumnezeiesc; părintele Neiculescu pentru d. Goldiș deputatul cercului și tot pentru d. Goldiș a închinat și șeful de gară din Soborșin.

P. S. Sa într'un al doilea toast a închinat pentru școala confesională și învățători, pe cari i a îndemnat să jertfească maximul puterii lor de muncă întru mântuirea tradițiilor scumpe ale școalelor noastre.

După masă P. S. Sa s'a înapoiat cu automobilul la Soborșin, unde a oficiat vecernia și a făcut o vizitațiune canonică. Seara P. S. Sa s'a întors cu trenul de persoane la Arad.

Din România.

Alegerea decanului facultății de drept din București. Sâmbătă a avut loc la facultatea de drept din capitală alegerea de decan în locul domnului profesor Valerian Ursianu, care a demisionat.

Intrunindu-se toți dăii profesori pentru a proceda la alegere, d. profesor C. Dissescu a rugat pe d. Ursianu a reveni asupra demisiei și a primi să fie ales decan în care calitate a adus facultății de drept servicii reale.

D. profesor Ursianu a mulțumit dlui profesor C. Dissescu pentru elogiile pe cari i-le-a adus dar a spus că din motive cu totul intime nu poate a mai îndeplini această funcție și a propus a se proceda la alegerea unui alt domn profesor ca decan.

Constituindu-se biroul de vot au fost aleși dd. P. Negulescu, C. Nacu și C. Dissescu ca membrii iar d. Mincu ca secretar.

Procedându-se la alegerea unui alt decan prin vot secret a fost ales d. prof. Dissescu cu unanimitate.

Blériot decorat de M. Sa regele. Sâmbătă dimineața d. și dna Blériot au plecat la Sinaia, fiind invitați de Suverani și Principii moștenitori.

Celebrul aviator cu soția sa au făcut drumul până la Sinaia cu automobilul fiind întovărășiți de principele Gheorghe V. Bibescu.

Ei au fost conduși direct la castelul Peleşor, unde au fost primiți de AA. LL. RR. Principii moștenitori și augștii lor copii.

După câteva momente au sosit la castel și MM. LL. Regele și Regina, cari au binevoit să se întreție tot timpul cu d. și dna Blériot.

În urmă s'a servit dejunul după care s'a făcut o mică excursiune.

La orele 6 d. Blériot și-a desvoltat conferința — aceeași pe care a ținut-o la Ateneu — în fața M. Sale Regelui, care a urmărit cu mult interes fazele prin care a trecut aviatorul până ce a izbutit să-și construiască aeroplanul cu care a reușit să treacă în zbor canalul Măneei.

După conferință, care a fost însoțită de proiecțiuni cinematografice. M. Sa Regele a mulțumit dlui Blériot pentru interesanta d sale expunere și l-a făcut cunoscut că i-a acordat înalta distincțiune a ordinului »Coroana României» în gradul de comandor.

Constituirea »Ligel Culturale» în T. Severin. Ieri seară în întrunirea ținută în sala liceului s'a constituit, secția »Ligel Culturale» în T. Severin cu 55 membri prezenți.

Studentul C. Veliscu propune ca președintele al întrunirii de constituire pe d. Petru Munteanu.

Vorbește d. Iordan Bogdan, arătând suferințele ce îndură românii din Ardeal din cauza guvernului asupritor. Arată importanța întemeierii unei secțiuni în T. Severin și speră în concursul ce-l va avea dela bunii români.

Insistă asupra străinismului care compune societățile existente aici și îndeamnă pe toată lumea a sprijini din suflet acțiunea frumoasă a »Ligel Culturale».

Vorbește apoi d. Cesar Spineanu și prin cuvinte entusiaste dovedește importanța unei astfel de soc. culturale, care luptă pentru o adevărată renaștere națională. Arată în chip strălucit viața românilor din Bucovina, Transilvania, Basarabia. Atinge în treacăt unirea de câte va clipe a țărilor surori de supt Mihai Viteazu și spune ca pe când atunci unirea era făcută prin spadă, astăzi se va face pe țărîm cultural-național.

Unirea prin sabie a fost vremelnică, unirea sufletească vom căuta să fie neperitoare.

Și pe lângă acest ideal mareț, mai avem de luptat pentru luminarea păturii noastre țărănești. Deci cultura la sate, prin conferințe, predici, etc. »Ligei Culturale« li este dat să îndeplinească acest lucru.

»Liga Culturală« și-a deschis un drum mareț, politica n'are ce căuta aici, deci toți românii înțelegători de datoria lor să ajute spre ajungerea scopului ce Liga urmărește.

Se propune votarea comitetului. Sânt aleși în unanimitate:

D. I. Bogdan, președinte;

D. dr. Carp Ionescu și d. Oprescu profesor, vice-președinți; dr. Glavici, casier; d. M. Vorvo-reanu, avocat, secretar; d-nu profesor D. Horvat, și d. A. Slatinescu, membri.

Mai vorbesc dnul Bogdan și dnul Oprescu, arătând rolul »Ligei culturale«.

*

Podul nou peste Dunăre. Eri a sosit la Corabia comisiunea mixtă pentru studiarea construirii noului pod de peste Dunăre, între România și Bulgaria.

Comisiunea compusă din domnii general Crăinicianu, inginer inspector Al. Saligny, inginer Al. Cottescu și inginer șef G. Popescu din partea Românilor; domnii general Mastumoff, inginerii Marcoff, Sarafoff și Lazaro, din partea Bulgariei, s'au coborât la agenția română și s'au îmbarcat pe iahtul »Domnița Florica«, supt comanda dlui căpitan Adamescu.

La ponton, comisiunea a fost salutăată de primar și autorități.

Comisiunea a plecat la Bechet și va face studii până la Giurgiu.

Scrisori din București.

Priveghetoarea Bihorului. — Vrajba între gazetarii unguri. — Societăți de salvare.

— 30 Octombrie.

Este de necrezut ușurința, cu care unele ziare din Capitală dau crezare tuturor aventurilor, tuturor vânătorilor de glorie ușoară. E destul ca X. sau Y., ajuns de peste mări și țări în București, să facă cunoștință cu un reporter bucureștean, pentru a fi sigur că a doua zi numele lui va circula dela Severin la Dorohoi. Este goana după senzații a ziarelor de aici, este năzuința de a veni fie-care mai întâi cu trecerea în revistă a nevinovatului și obscurului personaj.

O fi poate și vina publicului, care citește probabil mai bucuros două sau trei coloane cu petiț despre scandalul familiar din strada păunilor, decât un articol studiat și bine scris al celui mai învățat dascăl universitar.

Noutăți! Ce-i nou în București? Nu e nici năzuința Sfântului Sinod de a aplană conflictul ivit în sinul bisericii prin afurisenia episcopului de Roman, nici ezamele dela Universitate, nici organizarea Ligei culturale. Nu! Domnișoara Bogluc a vizitat Bucureștiul!

Cel puțin așa ne spune un mare ziar de dimineață, care-i publică și fotografia. »Priveghitoarea Bihorului« a fost în București! Și eu, care mă interesează așa de mult de progresul-artistic în Ardealul nostru scump, nu știu nimica. Ingratitudine! Am cetit elogiosul articol odată, de două ori, de nouă ori, m'am șters la ochi, dar nu greșeam:

»Domnișoara Irina Bogluț, neîntrecuta artistă română din Bihor, supranumită priveghitoarea Bihorului, ne-a vizitat zilele acestea, însoțită de mama Sa, o demnă matroană română«...

M'am interesat cine poate fi această necunoscută priveghitoare, cu chip de femeie, și cine-i demnă matroană română. Am alergat cu ziarul în mână până la un prieten născut și crescut în Beiuș, care m-a primit răsând.

— Aș. Nu pricepi? E o reclamă de prost gust. Cunosc familia asta bine. *Priveghitoarea* e fata unui biet funcționar uugur, mamă-sa e unguroaică de pe pustă. Cunosc familia asta ca mare dușmană a românilor și sunt sigur, că *demna matroană română* s'a simțit ofensată de acest epitet. Au venit să dea aici un concert. Și, ca unguroaice, înțelegi, ar fi mers cam greu.

— Și nu-l mai dă?

— Nu! Pe semne li-s'a refuzat sala Ateneului român, pe care-o cereau gratis.

— Dar cum rămâne cu afirmațiunea că sînt românce, când ele nu știu un singur cuvânt românește.

— Cum să nu știe! Să vezi ce corect rostește *rumun prost!* Cât pentru celelalte, explică-le tu. Doar ești gazetar.

Iată de ce ar trebui ca cercul românilor de peste munți, constituit astă iarnă să dea mai multe semne de viață și să lămurească publicul din România asupra tuturor indivizilor suspecti, cari, subțit cuvânt că sunt români din Ardeal, profită de buna credință și de slăbiciunea publicului din România și apoi... hunzful az oláh.

*

În București sunt două gazete ungurești, una *Bukaresti Magyar Ujság*, care apare *Dumineca*, alta *Romániai Magyar Hirlap*, care apare de douăori pe săptămână.

Prima este redactată de jidanul maghiarizat Scheier—Német, alta de un tânăr *transfug* ungur Székely Béla.

Din fața justiției ungurești au început să fugă dela o vreme în România și ziariști unguri. Da. Ziariștii unguri fug din fața justiției lor în Țara Românească. Székely Béla este un astfel de ziariș ungur.

E băiat cum se cade. A fost redactor pela »Békéscsabi Lapok«. Din cauza ideilor lui prea liberale însă, procurorii unguri i-au pus gând rău. Și, cum știa puțin românește — a învățat la Cluj — și-a luat pana de gazetar și nevasta și s'a trezit în București.

Ziarul lui este destul de bine redactat. De aceea ungurii, cari în orgoliul lor de a avea o gazetă a lor aici, sprijineau mai înainte pe Scheier—Német, au îmbrățișat acum ziarul lui Székely. De aici apoi ura de moarte între cei doi ziariști unguri. De aici apoi un șir lung de intrigi, de denunțuri în contra celui din urmă. În timp ce bietul Székely ar fi fugit și n'ad de groaza pușcărilor sale, adversarul său îl denunța că ar fi șpion al guvernului ungur. Și-o ceartă, și-o deslănțuire de patimi și-o comedie întreagă, care te distrează de minune, citind invectivele, pe cari cei doi adversari și-le aruncau cu o grație demnă de parlamentul pe pe malurile Dunării.

Acum cearta s'a mai potolit. Societatea ungurească a intervenit pe lângă Német să înceteze cu calomniile, căci altfel îl va escmunica din mijlocul ei, iar ungurii vor boicota gazeta.

Iar dl Panaitescu, directorul siguranței generale a statului a scăpat de zilnicele vizite ale celui ce venea să-și »vândă« compatriotul. Székely va scoate o broșură, în care va face o comparație între libertățile de aici și cele din țara ungurească. O așteptăm.

*

Și, fiindcă e vorba despre ungurii de aici, cred că nu trebuie trecut cu vederea propaganda ce se face între ei, pentru a înființa *societăți de salvare* printre ciangăii din cele câteva județe din Moldova.

Pe semne ci că mulți dintre aceia și-ar fi uitat de originea lor și nu vor să știe de școală ungurească. Și apostolii de aici și-au pus de gând să-i redea cu orice preț cavalerescului popor maghiar.

Să le ajute Dumnezeu.

Coresi.

Bihorul doarme...

Astra în Bihor. — Poporul în ignoranță. — Congregația. — Naționalismul din Bihor.

Oradea-mare, 30 Octombrie.

Cine în adevăr se interesează și urmărește cu dragoste sfântă, mișcarea noastră culturală-națională, de sigur va fi constatat, că dintre țărani noștri, cel mai înapoiat pe toate terenele, e obiditul țaran bihorean. Bieții ce oameni, ei și astăzi sânt în cătușă și în obidă; iobagi în jugul rușilor al episcopului catolic, și parte dintre ei — în părțile muntoase — în mâna șgărcită, și nemilosivă a episcopului unit. Țăranul, ce și a putut păstra încă brazda de loc, e jupuit de hrăpăreții ovrei ce se scurg din Maramureș la vale prin Bihor spre Ardeal. Iar cei mărginași cu ungurii, cu pusta și Canaanul unguresc, sânt întunecați, încăpăținați, ca și vecinii de peste miezuină. Învalmășiți cu ungurii aceștia, unii boieri, iar mulțimea lăpă pământului, — românul nu s'a ales cu nimic decât cu prostia, fudulia, maniere specifice neculturii ungurești.

Aici nu-i ca în Ardeal să fi putut prinde românul, cât de cât, dela chivernisitorii, economii, și fărğoveții de sași.

Aici țăranul nici idele n'are, că noi avem o mamă bună, o Asociație, avem și altfel de »domni«, oameni luminați și cu dragoste și inimă pentru popor, cari se coboară bucuros în sânul lui povățuindu-l precum se cade și cum și alte neamuri; țăranul știe și cunoaște numai un fel de »domni« cari îi iau sumanul din spate, iar la alegeri vin să cerșească mandate de deputat.

Bunătatea acestor »domni« a și devenit proverbială și bihoreanul își face cruce și zice năcăjit: »Numai de domni de rumân să mă apere D-zeu!«

Ușor de explicat de ce bihoreni, ce-ar putea să trimită 4 deputați naționali în cameră — ei se iau de brațe cu *koșutanii*, și la alegeri se îmbată cu *pălincă*, și se îndoapă cu tocană și-și fac cruce: Numai de domni de român etc.

»Astra« mai acum sânt doi ani a însărcinat pe un protopop harnic și inimos din Bihor, pe părintele A. Munteanu, cu ținerea mai multor prelegeri populare și cu înființarea de secții, prin satele bihorene orbite de besna prostiei.

Sântem în preajma praznicului hodie; vine iarna când țăranul cască, doarme, dinpreună cu sapa și coasa rugenită în pod, dinpreună cu brazda în care și-a rupt spetele cu pământul și pădurile vlădicilor și a domnilor de unguri. Vin zile albe, când țăranul colbăie din pipă, se face leocă și mănâncă răbdări prăjite; vine iarna, deci cei din fruntea Asociațiunii aducă și aminte de amărîtul bihorean, să ia inițiativa, ca în sinul intelectualilor să se poartească o mișcare sinceră, curată, sistematică; iar nu din interesul orb al banului. Vor fi dintre intelectualii noștri egoiști, ca prin toate părțile locuite de românism, căci în sfârșit în interesul strict al cuvântului tot omul e egoist și trebuie să fie. Dar oamenii egoiști, și stăpâniți așa de tare de interesele înguste și micile patimi ca și cei mai mulți dintre intelectualii bihoreni, eu n'am văzut pe năicărea, și în rapoartă nici nu sânt atâția; aceasta-i patima și păcatul strigător la cer, a multora dintre preoții și învățătorii bihoreni.

Și de vor să nu se răzbune păcatele acestora neiertate, — trebuie s'o rupă cu trecutul, să pășească pocăindu-se în mijlocul poporului; — preotul înflorând vorbele sarbede, nepricepute de țărani — a evangheliei, cu flori de lumină, cu flori de aur, de fructe aducătoare a naționalismului sănătos, dumnezeesc.

Credem, că Asociația ne va asculta cuvântul și vom putea citi, auzi, și vedea, cât de curând, de mult așteptatele adunări populare, înflorind pe câmpul părgenit al Bihorului, par'că uliat și de noi și de Dumnezeu.

Nu vrem să facem somații, nu grăim din rea credință, nici din pretenția de a da sfaturi — pe cum ar crede unii —, ci le spun din dragoste și mila mea nemărginită, față de bietul bihorean, care încă e un membru din trupul românesc; și când îi doare pe ei și țipă din bezna întineric-

Îți cade părul??? N'ai decât să folosești **spiritul pentru păr, „Petroi“** a lui **Kulka** care e cel mai sigur mijloc în contra căderii părului și a mătreaței. —

După o folosință de 2—3 zile vom obține rezultate sigure. Prețul unei sticle cu o explicație în limba română 2 cor.

Pistruilă, petele galbene, sgrăbuțele și ori-ce necurățanțe a feței se depărtează și curățește mai bine **Crema de lapte de crin** a lui **Kulka**. Prețul unei tegle 1 cor. **Săpun de crin** 1 cor. **Puțră de crin** în toate colorile 120 cor. **Preparate cosmetice** de prima calitate. Expediare zilnic cu poșta. — Se pot căpăta dela farmacia la „**Vulturul negru**“ a lui **Kulka Emil** din **Timișoara-Cetate** Nr. telef. 645.

lui ce-i strivește trupește-sufletește, — cei luminați datorință au să le ia sbuciumul în seamă, și înfiorați și cutremurați să leculască deșertăciunea și amarul vieții lor nefericite.

Bihorul are și el vre-o 17—20 membrii comitalenși aleși cu program național. Dar pe dlor nu-i poți vedea, nu-i poți auzi pe la soborul din congregație.

Vezi bine, că participarea la aceste adunări nu-i împreună cu diurne, cu parale. Știm și aceea, că cele mai multe din mandate sânt protestate. Dar cei cărora nu le sânt nimicite unde-s? Nu le auzim glasul, decât pe al dlui Zigrea, bătrânul, președintele clubului național român din Oradea, dând interviuri fițuicilor jidovite, despre partidul moderaților:

— Eu nu sânt vrăjmașul acestui partid.

Și vorbind nu prea măgulitor despre politica noastră intrasigenta-națională, zicând că nu-i ducătoare la scop.

Vine iarna cât de curând, așterne vi-ți sumale, întindeți-vă clobănește și vă dați dorului, dragii noștri bihoreni!...

Somn ușor!

Correspondentul.

Blériot a sburat.

București, 21 Octombrie.

Primul sbor omenesc pe pământul României s'a făcut Sâmbătă după amiază, în asfințitul soarelui, pe câmpul hipodromului. Blériot a sburat și sborul lui, sborul minunatei lui mașini, a pus în uimire și a umplut de emoție neînțeleasă și de entuziasm delirant pe puținii privilegiați, cari au avut fericirea să asiste la această primă încercare de aviațiune în țara românească.

După accidentul nenorocit întâmplat Miercură trecută motorului mașinii lui Blériot, se știe că s'a telegrafiat imediat la Paris ca să se trimită neîntârziat alte două motoare la București. Ele au sosit mai curând decât ne-am fi așteptat. Eri dimineață au ajuns în gară și de acolo au fost duse la garajul Prager. D. Blériot fiind înștiințat, a dispus ca aeroplanul ce se afla expus la Aereu să fie transportat la garaj și aci, sub deapropoada supraveghere s'a făcut montarea noului motor.

După amiază, la orele 2. mașina sburătoare, încunjurată de un cordon de jandarmi, a fost pornită în spre hipodrom.

La ora 5 și 15 s'a făcut întâia încercare a dlui Blériot.

Pe întinderea nesfârșită a câmpului vre-o 20 persoane schimbă între ele vorba mai mult în șoapte. Sunt A. S. R. Principele Carol, d. Ioan Brătianu prim ministru, doamna Blériot, Principele Ghorghe Bibescu cu d-na, d. d-na J. Cărmășescu, d. lt.-colonel Iliescu, șeful statului major al corpului II. de armată, d. Dr. N. Minovici și alte câteva persoane și 45 muncitori săteni.

D. Blériot examinează aparatul încunjurat de cei patru mecanici ai dsale.

Totul e în regulă. Aparatul e ridicat peste podul improvizat între incinta tribunei și e dus pe locul rezervat pentru alergarea calilor.

Blériot își puse șapca în cap, se legă peste urechi și se urcă cu multă ușurință pe mașina sa sburătoare în care se perde până la umeri.

Ceasurile 5 și 20 minute.

Soarele a asfințit, își mai arată puterea doar învăluind într-o roșeață vie de foc întreg apusul de unde se revarsă perzându-se pieste tot orizontul o lumină dulce, plăcută.

Măreața clădire a tribunelor pare un colos coprins de lumina roșatică ce se înfrânge pe întregul coprins al câmpiei hipodromului.

Și toți sântem mulți: Principe, prim-ministru,

muncitorul sătean; tuturora ne e teamă par'că să speriem pasărea uriașă.

Primul mecanic apucă helicea cu amândouă mâinile. O învârtește de vre-o 4—5 ori și în același timp un sgomot puternic, asemuitor cu a câtorva automobile în mers, mașina porăște încet apoi repede, coada se ridică și după o distanță de 50 metri întregul aparat e în aer și se urcă, se urcă mereu E sublim. E la treizeci de metri înălțime și se duce, se duce cu direcția înspre acel apus sublim de soare. Face vre-o 4 kilometri în linie dreaptă pare că se pierde, când deodată întoarce spre stânga, face o curbă mare, se coboară la vre-o câțiva metri deasupra solului și iarăși se ridică, trece ca o săgeată deasupra capetelor. Tăcerea pe care am păstrat-o toți până în acest moment muși de admirație — se transformă în acest moment în strigăte delirante; în urale sgomotoase. Agitând pălăriile, principele moștenitor, primul ministru, toți ceilalți; d-nele fluturând batistele, salutăm astfel marea triumf al științei, rezolvarea încercatei probleme a cuceririi aerului.

Dar Blériot zboară, zboară mereu; virează la stânga, face încă un ocol și pe linie dreaptă, din același loc de unde a plecat, se coboară ca o pasăre uriașă peste prada ei.

Sânt orele 6 fără 25 minute.

Ovațiunile încep din nou și vădit emoționat A. S. R. Principele Carol strânge cel dintâiu mâna acestui mare cuceritor al aerului, caracterizat printr-o modestie excesivă. E felicitat apoi de d. Brătianu și de toți ceilalți. Incercatul aviator zâmbește tuturora: nu prea vorbește. Pare mulțumit.

La un moment dat spune:

— Ași dori ca mâine să pot procura aceiași plăcere publicului românesc, care a venit Mercuri aci în număr atât de mare și care, cu toată neplăcerea ce a avut-o, s'a arătat cu acel prilej atât de gentil.

Și convoiul mic de oameni se îndreaptă spre cortul din incinta tribunelor unde pasărea uriașă era dusă, par'că să se odihnească în culcușul ei.

Ni-se telegrafează din București: Blériot a sburat ieri cu admirabilul său monoplan la Băneasa în fața alor peste 150 mii de oameni. A fost de față M. Sa Regina, AA. LL. RR. principele Ferdinand, principesa Maria micii principii, și domni ministri. Genialului inventator i-s-au făcut ovații viroase. Regina l-a felicitat viu emoționată.

„Șaguna și Cuza-Vodă“.

Conferința dlui N. Iorga, ținută la Ploiești în beneficiul „Ligei culturale“.

Sâmbătă seara d. N. Iorga și-a dezvoltat în sala teatrului „Cooperativa“ conferința sa despre „Șaguna și Cuza-Vodă“, în beneficiul Ligei culturale din localitate.

Sala a fost complectamente plină. Timp de două ore d. Iorga a ținut încordată atențiunea publicului supt farmecul cuvântării sale documentate, cu obișnuita sa erudiție plină de vervă și ironie și asupra chestiilor de actualitate cu care subiectul său venea în legătură.

D. Iorga a analizat mai întâi diferențele dintre Cuza-Vodă și Șaguna. Acesta era un călugăr puternic, unul dintre acei călugări cinstiți și sinceri cari din moment ce a făcut jurământul Domnului a înțeles să trăiască în afară de plăcerile lumii, nu ca mulți călugări din ziua de azi cari gustă din toate plăcerile vieții și urcă erarchia bisericească făcând politică.

Domnitorul Cuza departe de a duce o viață călugărească avea toate ușurințele generației sale. Aceste mici greșeli nu privesc însă istoria, ci numai familia sa. Din moment ce soția sa, D-na Elena Cuza, a iertat aceste greșeli soțului ei, nimănui nu-i mai este permis să le releveze.

Șaguna era unul dintre cei mai mari cărturari

ai vremii sale. Cuza Vodă nu avea însă decât cultura elementară și obișnuită a generației sale din Moldova.

Cu toate aceste mari deosebiri sânt multe puncte cari în fața istoriei unesc figura lui Șaguna de figura domnitorului Cuza Vodă. Atât Șaguna cât și Cuza Vodă din momentul ce încep să-și îndeplinească rolurile lor istorice apar ca niște oameni providențiali. Când Șaguna vine Episcop al Românilor un fior de mândrie și redeştepțarea trece prin biserica românească din Ardeal.

Când Cuza Vodă vine ca principe al celor două țări unite, un spirit nou se coboară în persoana sa și apare ca un om nou și providențial.

După cum Șaguna știe să dea bisericii autoritatea și mândria ei, asemenea și Cuza Vodă a știut să dea țării noastre în grelele împrejurări prin care trecea toată autoritatea și demnitatea trebuitoare.

Ce face mai unește pe acești doi oameni mari din istoria românismului este faptul că amândoi au murit amăriți și înveninați tocmai de acei pentru a căror ridicare lucraseră. Atât Șaguna cât și Cuza Vodă aveau o mare putere de autoritate impunându-se tuturora, chiar și celor mai neînduplecați vrăjmași. Șaguna reușise să fie respectat de ungurii cei făloși, de sașii cei prietenoși, și se impusese chiar la Curtea Impărătească din Viena.

Cuza Vodă prin atitudinea lui știuse să se impună porții și celorlalte puteri.

Secretul acestei mari autorități a amândurora stă în faptul că acțiunea lor depășia interesele personale și interesele de castă și serveau interesele și aspirațiile unui neam întreg.

De aceea nenorocirea lor trebuie slăvită ca un prinos adus de națiune în semn de recunoștință și ca o răzbunare a tuturor nedreptăților și amărăciunilor ce amândouă acești oameni mari le-au suferit în timpul vieții în lupta lor mare în serviciul neamului românesc.

Propuneri

cari nu s'au făcut la adunarea generală a Asociațiunii din Sibiu.

Un prieten din Viena ne trimite următoarele interesante expuneri:

Calea care duce la cultură, știință și în general la progres este după cum s'a dovedit în decursul sutelor de ani: observarea și distrugerea adevărată în termin tehnic *analiza*, apoi gruparea sau clasarea adevărată *sinteza*. Aristotel a zis: Întâi adună *fapte*, apoi gândind grupează-le și leagă-le. Vrând să aplicăm și noi românii aceasta la îndemnul nostru spre înaintare, vom vedea că noi, la *început fiind*, nu putem să facem studii de sinteză. (De aci imposibilitatea de a vorbi de una sau 2 culturi iar cel ce o face se ciocnește de *duru lex*). Noi abia ne-am trezit din un somn întărit și întineritor. Dragostea de lucru să ne o validăm cei cărora le permite timpul și ocupația în scrutarea trecutului. Numai cunoscându-l pe acesta perfect, vom ști care este fondul și substratul nostru, de unde am plecat și la ce putem ajunge.

Din acest punct de vedere pornind poți să vezi iubite cititorule ce valoare minimală au discuțiile istorice dela noi, purtate cu atita vervă, în mod apodictic și pătimaș. Câtă vreme noi nu am adunat toate actele referitoare la trecutul nostru, se poate întâmpla ca ceea ce ziua de azi te îndeamnă să afirmi, răstoarnă ziua de mâine. E necesar deci să ne desgropăm trecutul de unde ar zăcea el, iar scrisul bătrânilor să nu-l lăsăm pradă moliiilor.

Sirbii sânt mai puțini decât noi. Cu toate aceste de 2 ani lucrează 5 oameni în arhivele din Viena. I-am aflat în arhiva militară „Kriegsarchiv“ și i-am aflat și în „Haus-Hof und Staatsarchiv“.

Dacă a-ți încercat toate!

și tot un s'au trecut durerile reumatice cerești o sticlă de

SPIRIT DE GHIȚĂ

care face să înceteze imediat orice durere de cap, de dinți, provenite din răceală, ca d. e. se folosește cu rezultat bun. În contra GUTURAIULUI singurul remediu.

Prețuri unei sticle 60 literl, o sticlă mare 1 cor. 20 fl., 3 sticle mari

sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se trimit prin poștă.

Se găsește și se poate comanda la

Szémann Agoston

farmacist,

Hatvan, Főter nr. 124.

Se expediază zilnic în toate părțile țării

Pentru ca să vă convingeți despre bogăția arhivelor, în documente cari ne privesc pe noi vă înduc următorul fapt. De 3 ani s'a permis studiarea actelor din așa numitul »Staatsrath« (înființat supt Maria Terezia și sistat la 1848; la acest »Staatsrath« veniau toate actele, din toate provinciile, în orice chestii). Am luat indexul actelor din 1784 și iată ce fel de documente am aflat:

1. Procesul comunei Racovița purtat cu sașii din Avrig pentru proprietatea muntelui Suru, numerii 3238, 3533, 3765, 4295.

2. Valahii din Rod, plângere contra sașilor.

3. Walachen in der Bistritzer Vorstadt bitten um Gleichhaltung mit den übrigen Bürgern und um einen Platz zur Erbauung einer Kirche (sic!) 1594, 4763.

4. Johann Delian bittet sein Wallachisch-Deutsches Wörter-Buch in Druck legen zu lassen. Nr. 4679.

5. Die Adelsproben der Siebenbürg. Familien: Roska, Vlad, Vajda, Vass, Bal, Sopa, Kyra.

6. Die Archimandriten der Callugier-Klöster Bezdin und St. Georg, Avakumowicz Paul, und Gerasimus Adamowicz bitten um die Donationalen über ihre klöster Allodial und die erkaufte Pernyavorer Güter in Banat; nr. 610 (I-am copiat și trimis pentru procesul cu sirbii).

7. Arader Comitats-Unruhen und diesfälligen Bericht des Grafen vom Jankovics 5324, 5174.

8. Fanatischer Basilianer Mönch zu Balásfalva: Joh. Endrödi bittet um Entlassung aus dem Kloster und Erlaubniss zur Calvinischen religion übertreten zu dürfen (sic) (1144).

9. Die von dem Griechisch Unierten Bischof aus der Possession Nagy-Cserged vertriebenen Brüder Bungerezan bitten um ihre Häuser und Gründe 3222.

10. Die Ausmessung der Congrua und Stolgebühr für die griechischen nicht unierte Bischöfe in Siebenbürgen. 3702.

11. Actele referitoare la Revoluția lui Horia 2412, (1360, 1439, 1447, 1720, 1746, 1866, 1867 toate din 1779).

12. Cîteva acte din indexul din 1785.

13. Adel in Oberen Colosser, Thorda-er und Aranyoser-Stuhl entschuldigt sein Benehmen bei dem Wallachischen Aufruhr 1326, 4527.

14. Wallachische Aufruhr: wegen der dabei geleisteten guten Diensten möchten dem Mikle Luca, Bauer zu Mogos 30 j. verwilligt werden 1643.

15. Die in Hunyader Komitat zum Radbrehen verurtheilten diesfälligen Radelführer Popa Zaharie, Argyelean Onuț und Krișan Marian 1644.

16. Relațiile Graf. v. Jankovics despre Resoluție 2754, 2995, 4527.

17. Condamnarea lui Styeff numit și Ferzale 2997.

18. Ein in Wallachey geweihter Pop Nikolai bittet um die zweite Poppens Stelle zu Homorod 3523.

19. Iosif al II. scrie un edict și zice: Bei der Wallachischen Volk herrscht noch in der Religion und Sitten eine sehr grosse Finsterniss (sic), daher müssen national-normal Schulen in Siebenbürgen eingeführt werden 2754.

20. Wallachen in dem Temesscher District sind in Ihren Besitzungen keineswegs zu vertreiben. Sie erhalten die Nachricht der Contributions- und Dominicaer-Rückstände pro praetento 1898, 3662.

21. Wallachen aus Siebenbürgen welche grössere Gewaltthätigkeiten ausgeübt und worüber gar keine zweifel übrig, sind sammt ihren Vieh und Gerätschaften in das Banat, zum Wallachisch-Illyrischen Rgmt zu übersetzen 4239, 4238, 4605.

22. Die Eröffnung eines neuen Post-Kurses über Czernowitz nach Jassy und Cherson 883.

23. Tipografia din Blaj 5240.

24. Cărți pentru Wallachi-Illyri și Croați să se tipărească și să se vîndă foarte ieftin pentru popor 2672.

25. Die Bischöfe Gedeon Nikitisch aus Siebenbürgen, Peter Petrowicz von Arad, graeciritus non uniți, haben die fûrgeweste Unruhen in Siebenbürgen stillen helfen, werden deshalb remuneriert: ersterer mit 1000, zweiter mit 800 fl. Nr. 2754.

26. Die Beschwerden der griechisch-unierten Gemeinde Körtvölyes wegen übermässiger Robbot bei einem Kirchngrund. 1225.

27. Die Patents Entwürfe wegen der Jobagiats Aufhebung in Ungarn und Siebenbürgen 3107, 2753, 3323, 4577, 4550 etc. etc.

Aș putea să vă citez din caetul ce-l am înaintea mea încă cîteva zeci de lucruri care de care mai de interes. M'am restrîns la aceste și le-am aranjat cam astfel ca să se vadă că propunerea ce aș fi voit să o fac ar fi trebuit se fie sprijinită din toate părțile și anume:

Asociațiunea întrucît îi permit mijloacele materiale și întrucît crede de folos, trimite un om priceput la Viena sau unui român din Viena îi pune la dispoziție o sumă oarecare de bani cu ajutorul carora angajînd tineri studenți universitari să copieze toate actele de interes romînesc aflătoare în arhivele din Viena, iar aceste copii legalizate să se păstreze în arhiva Muzeului Asociațiunei.

Din Bucovina.

Cursul de istoria română la universitate. Ieri 28 Octomvrie a. c. la orele 12 a. m. au fost citați la decanul facultății filozofice din loc, reprezentanții studenților, cărora li-a fost încredințată în adunarea studențească de Mercuri (28 l. c.) afacerea cursurilor lui Milkowicz, primind înnapoi memoriul înaintat de studențime, fără nici un rezultat, cu motivarea că concluzul fixat în acel memoriu a fost luat într-o adunare ilegală după legile disciplinare academice, de vreme ce chestiuni universitare sînt a se discuta de studențime numai în localul universității. Memoriul a fost respins numai din motive formale. Întru cât această procedură a forurilor academice este justă — fiind studenții și așa destul de revoltați — vor documenta evenimentele zilelor viitoare — scrie »Patru«.

Adunarea generală ordinară a »Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina« se convoacă pe Duminică 14 Noembrie st. n. 1909, orele 3 p. m. în localul propriu, palatul național, alce. Raportul cu ordinea de zi se trimite fiecărui membru deosebit. Cernăuți 28 Octomvrie st. n. 1909 Președintele societății: Dionis Cav. de Bejan.

„Un organ didactic central“.

— O propunere, venită din afară. —

D. Dr. V. Braniște a propus în Congresul național bisericesc înființarea unui »organ didactic central« în care chestiunile privitoare la școala noastră să fie tratate mai bine decât se face prin cele 2—3 reviste pedagogice de azi, cari au un caracter mai mult local și poate-că și puțin corăspunzător, din punct de vedere științific. Propunerea asta nu e nouă; au mai făcut-o înainte și alții — dar din propunere revistă tot nu s'a făcut. Și e păcat că nu s'a făcut, pentru că a fost și e o trebuință strigătoare în viața noastră școlară, de o revistă pedagogică în adevăr serioasă.

Acum Congresul a hotărât ca să ia el măsuri pentru scoaterea unui astfel de organ »central« — adică pentru toate trei diecezele. Când va lua trup hotărârea asta? Deocamdată nu știm, presupunem însă, că, cu considerare la împrejurările date, ea nu va mai fi trăgănată ca până acum.

Cum va porni această revistă? asta e ușor de închipuit: ca ori și care altă revistă, cu deosebirea numai că ea va condiționa dispariția »Vetrei școlare«, a »Educatorului« și a »Reuniunii învățătorilor«, sau fuzionarea lor.

Și totuși, cred că s'ar putea găsi o cale mai bună decât aceasta. Și anume: în locul unei reviste care să ia locul celor trei amintite mai sus și care ar avea să apară în fascicule lunare, s'ar putea da o revistă pedagogică săptămînală care să înlocuiască nu numai pe actualele reviste ne-unite ci și pe »Foaia școlastică« dela Blaj — și care astfel să nu fie un organ central numai al neuniților, ci un organ al întregii școli românești din Unguria, fără deosebire de confesiune.

Această revistă n'ar trebui să apară ca o revistă nouă, ci ca un supliment al »Tribunei«, să zicem ca »Tribuna școlară«, pe lângă numărul popular al Tribunei, sau ca o parte a acestui număr. Apariția, în forma aceasta, a revistei, n'ar fi împreunată cu nici un desavantaj, în schimb pentru ea vorbesc o seamă de motive foarte ponderoase. Și adică:

1. Revistele pedagogice actuale sînt împiedecate de a oglindi viața școlară în adevărata ei lumină, sau în totala ei lumină. Oricît am considera noi școala ca un *ecclesiasticum*, ea, durere, e mai mult decât atîta, ea e un *politicum*. Revistele pedagogice ungurești fac politică cît le place, — ale noastre n-o pot face fără riscul de a fi pedepsite, iar nefăcînd politica pe care împrejurările actuale o dictează în mod imperativ, ele sînt osîndite la o activitate foarte subredă care nu e în stare a băga suflet în școala noastră hodorogită. Dacă revistele actuale vegetează, din acest punct de vedere, revista ce va avea să apară, trebuie să facă neapărat și politică — bineînțeles că exclusiv politică școlară — altcum ea n'are înțeles. În vremuri de luptă ca acestea

trebulesc alese altfel de arme decât cele obișnuite.

O revistă pedagogică-politică ar avea nevoie de cauziune, iar cauziunea n'o poate depune congresul, care n'are voie să facă politică. Particularii vor face și mai puțin un astfel de pas. Pentru »Tribuna«, care și are cauziunea ei, n'ar fi nici un fel de piedică ca să boteze o coală, din cele vre-o 18 câte tipărește pe săptămîna, cu numele de »Tribuna școlară« în care să cuprindă tot ce pot da bărbaii cei mai buni de școală, fie de cuprins strict pedagogic, fie politic-școlar.

2. Printr-o astfel de măsură învățătorii ar primi săptămîna de săptămîna știri și îndrumări pedagogice — ceea ce o revistă ar putea face numai cu greutăți enorme, — dar ceea ce ar fi de o mai mare însemnătate, ar fi că »Tribuna școlară« ar ajunge totodată și în mîna obișnuitorilor cititori ai »Tribunei«, prin ceea ce s'ar face o admirabilă propagandă pentru școala noastră și pentru înalte ei probleme, în cercurile cele mai largi.

Prin aceasta s'ar apropia și preoțimea mai bine de chestiile pedagogice și poate că nici inspectorilor actuali, protopopilor, nu le-ar strica să mai audă și ei odată pe săptămîna despre școale, pentru cari cei mai mulți au o pricepere foarte microscopică. Ba cum »Tribuna«, ca ziarul cu cel mai mare tiraj, e iubită foarte mult și în România, de cătră particulari, societăți, ziare și reviste, ea ar duce și peste graniță vești despre frământările noastre școlare pe cari cei din țară le cunosc în mod foarte unilateral, din cauza că le lipsește pulința de a le afla. Actualele noastre reviste școlare nu sînt cunoscute de loc în România și ziarele de acolo sînt deci avizate a se lua după știrile sporadice pe cari le găsesc în foile politice dela noi despre școală, știri mai ales de caracter politic și deci unilateral. În felul acesta s'ar naște o unitate de vederi nu numai la noi, între învățători, preoți, protopopi și alți intelectuali, ci și între uniți și neuniți, precum și între Români dela noi și între cei din țară, prin ceea ce ar crește încrederea în noi înșine.

3. Un moment de o extraordinară importanță e și următorul: revista școlară bună pe care trebuie s'o avem, nu trebuie să se adreseze numai bărbaiilor de școală, ci tuturor acelor cari sînt chemați a face educația generațiilor viitoare, deci și părinților copiilor noștri. Avînd un părinte ocazie de a-și arunca ochii în fiecare săptămîna asupra unei foi de cuprins pedagogic-educativ, el culege vrînd nevrînd din ea cîte ceva folositor, ceea ce de sigur că nu e lucru indiferent. Ba poate că s'ar putea atrage în ce-cul de prieteni al revistei chiar și micii cititori, copii, pe cari astfel de tineri i-am lega, prin ghicitori, povești și corespondență, de interesul general al neamului. Am fi astfel cu toții, mic și mare, ca într-o familie. Prin nici o revistă didactică specială și prin nici o revistă literară nu se poate exercita o astfel de influență asupra tuturor categoriilor de cititori, decât prin o foaie politică, cum e »Tribuna« d. e.

4. Făcută astfel, revista ar fi și extraordinar de ieftină; ea nu i ar costa pe cititori nimic. Aceasta e de asemenea un motiv pînderos, căci e lucru știut că revistele școlare actuale luptă cu mari greutăți financiare, fiindcă au puțini abonați. Lumea noastră n'a ajuns încă la aceia înălțime, dela care să nu considere abonamentul la o revistă ca o sarcină neplăcută. Asta nu e o pagubă numai pentru reviste; paguba cea mai mare o îndură cultura națională, căci neabonînd cei mai mulți învățători etc. revista, ei n'o citesc, și neclind o se rustifică cu totul și rup orice legătură cu mișcările culturale. Avînd însă posibilitatea de a ajunge la o lectură folositoare pe o cale atît de ușoară, celce câștigă nu e numai învățătorul, ci prin el, mai ales cultura noastră națională. Cum »Tribuna școlară« ar fi o parte a numărului popular al »Tribunei« (ceea ce ar face ca chestiunile școlare să ajungă chiar și între țărani!) și cum prețul acestui număr e foarte mic, el ar putea fi abonat fără nici o greutate de toată suflarea românească.

În chipul acesta s'ar avea pe un preț bagatel un ziar popular (și »Tribuna« ar trebui să facă numărul popular într'adevăr popular) și o revistă pedagogică săptămînală, prin care s'ar ținea neconținut aprins interesul, nu numai pentru școală, ci în general pentru întreaga educație, în cercurile cele mai largi posibile. Numărul cel mare de abonați ar permite apoi la rîndul său ca »Tribuna« să remunereze pe redactorul »Tribunei

școlare» pentru osteneală, tot astfel cum îi remunerează pe ceilalți redactori ai săi.

Atât din punct de vedere național, cât și științific și financiar, o revistă școlară pusă pe aceste baze ar fi o mare putere în lupta noastră spre ideal. Mai socotind și împrejurările că administrația revistei n'ar cere nici un fel de greutate nouă și nici cheltuieli din cari numai poșta ungurească trage foloase, aceasta idee pare nu numai salutară, dar și foarte ușor de realizat¹⁾.
Un prieten al școalei.

Constituirea partidului social-creștin.

— Criza. —

Arad, 1 Noembrie.

Săptămâna care se anunțase bogată în evenimente de importanță universală, ca de pildă consiliul de Miercuri, ședința comisiei executive, audiența lui Wekerle, darea de seamă a lui Justh etc. etc. — s'a început în cea mai deplină tăcere și liniște. Singurele momente de agitație: constituirea partidului creștin social și adunarea dela Debrin, n'au stârnit decât o ușoară încrețire pe suprafața petolită a crizei.

Consiliul de Miercuri e așteptat totuși cu neastâmpăr, căci va avea să vădească dacă peste tot se mai poate învia coaliția, fie chiar cu jertfirea unei însemnate fracțiuni a partidului kossuthist.

Proiectul »cooperațiunii« — după ce acest nou termen colectiv pare adaptabil — se menține. Consiliul de Miercuri va arăta întrucât tratativele au dat vre-un rezultat, oricine ar fi sfârșitul acestui consiliu primul ministru va pleca la Viena, probabil încă până Duminecă, ca să raporteze împăratului rezultatul misiunii ce a primit cabinetul cu prilejul consiliului de coroană.

Consiliul de Mercuri.

Correspondența guvernului anunță, că Mercuri, în 3 Noembrie, se va ține un consiliu de ministri, la care vor lua parte toți membrii cabinetului. Se vor desbăte cu acest prilej în consiliu toate problemele crizei. Ce privește plecarea primului-ministru Wekerle la Viena, nu s'a luat încă nici o dispoziție.

Adunarea dela Dobrin.

Budapesta, 1 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). O seamă dintre aderenții băncii, în frunte cu contele Batthyány au descins ieri cu mare alai în adunarea din Debrin. Adunarea a decurs în cadrele obișnuite fără vre-o însemnătate deosebită.

Creștinii sociali.

Budapesta, 1 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). Cu ziua de ieri partidele politice în Ungaria s'au sporit cu unul. Ieri a avut loc în localitățile clubului catolic adunarea de constituire a creștinilor sociali, preînțâmpinată de atâta zgomot. Adunarea a fost în de ajuns de imponentă. S'au trimis telegrame de omagiu Majestății Sale împăratului și archiduce-

1) «Tribuna școlară» ar putea fi la început de 4 pagini de ale «Tribunei», pentru a putea fi și legată, ea ar trebui tipărită altcum, pe 8 pagini, ceea ce n'ar constitui de loc o greutate tehnică pentru tipografie. Mai târziu, ea și-ar putea sporii numărul paginilor, la 16 pe săptămână, ceea ce ar da un volum de 812 pagini pe an.

lui moștenitor²⁾ Francisc Ferdinand. Președinte a fost aclamat cu unanimitate contele Paul Szapáry.

În vorbirea sa program el a făcut între altele și următoarea confesiune: Sânt ungur și creștin. Conform principiilor creștine adevărate, pe cari sufletul meu le-a absorbit din tinerețe, sânt tolerant față cu celelalte confesiuni și le privesc ca tovarăși în munca noastră comună pentru întărirea bazelor morale ale societății. Tot atât de tolerant sânt și față cu cetățenii de alte limbi și recunosc dreptul lor de a-și cultiva limba maternă. Le pui însă o singură condiție: să fie buni patrioți. În școale prelung propunerea obligatorie a limbii ungurești.

Unde partea covârșitoare a populațiunii e nemaghiară recunosc îndreptățirea școalelor confessionale nemaghiare, deoarece instrucțiunea religioasă-morală e baza cea mai sigură a societății omenesti. Limba oficială în toate oficiile de stat, bine înțeles nu poate fi decât cea ungurească, numai atunci vom avea o administrație și justiție bună când decisiunile lor vor fi primite de toți cu împăcare. Asta se poate dacă funcționarii subalterni vor comunica cu cetățenii nemaghiari în limba maternă a acestora.

Vorbirea contelui Szapáry, deși neobișnuit de domoală în tonul ei față cu naționalitățile, a fost primită cu ovații.

A vorbit apoi Apsay, în același sens. Mai interesantă a fost însă vorbirea lui Szalanczy, care a atins problema de competență a crizei actuale: reforma electorală. Pretindem — a zis el — ca soarta noastră — să nu se hotărăască fără noi și în contra noastră. »Contele negru«. An Irassy, a falsificat votul universal, voind să le dea boierilor voturi multiple și să excludă masele mari ale poporului de rând. Andrassy a voit să lase rolul conducător și mai departe intelectualilor, — unde sânt însă la noi intelectualii? (Întreruperi: Jidani!) Votul universal, egal și secret va inaugura era deplinei libertăți politice și adevărata egalitate de drepturi. Creștinii sociali vor lupta pentru votul universal, în credința că numai așa va putea să ajungă Ungaria a doua mie de ani, dacă vom elupta egalitatea de drepturi pentru toate popoarele din Ungaria.

În cercurile politice se crede că partidul popular va fuziona nu peste mult cu partidul creștin-social.

Din străinătate.

Revoluția militară în Grecia.

La turburăile provocate în vara trecută de conflictul cretan s'a mai adăugat acum și revoluția care a erupt în marina grecească, instigată de orgoliul câtorva ofițeri. Revoluția aceasta, care amenință cu distrugere întreagă instituțiune de stat a Greciei, a fost detestată de însași liga militară care prin duplicitatea ținutei ei a contribuit mult la nemulțumiri și lățirea spiritului revoluționar.

Șeful grupului militar moderat, Zorbas a încercat să desmințească că mișcările militare ar avea tendințe antidinastice și acum un alt fruntaș al altui grup nu s'a sfiit să declare că chiar espulzarea dinastiei nu-i înspăimântă și vor face tot posibilul pentru realizarea planurilor lor, dacă nu va fi înlăturat actualul guvern și deputații nesimpatice nu vor fi arestați.

În întreagă Grecia băntuie anarhia și câtă vreme în alte state armata e folosită pentru suprimarea ei, aici tocmai puterea armată o sprijinește și o propagă. Întreagă societatea conjurațiilor a refuzat formal supunerea la poruncile cari veneau direct dela rege, pe moștenitorul de tron și pe principii i-au alungat din armată, urmează deci că toată mișcarea e îndreptată contra dinastiei fapt pe care revoluționarii îl tăgăduiesc cu atâta insistență.

Suprimarea răscoalei.

După tîmele știri venite din Salamis răscoala a fost suprimată. Grupul răsculaților constător din 9 ofițeri și trei sute de soldați a tăbărit pe insulele Kyra și Lesbos Consiliul de ministri a durat toată noaptea și a raportat continuativ regelui despre hotărârile aduse, acesta a primit dispozițiunile luate. Ofițerii răsvrațiți au fost transportați pe trei torpiloare, nu se știe unde. Matrozii dela arsenal s'au predat repede, cu câțiva ofițeri de odată, despre Tybaldos și aderenții lui nu se știe nimic sigur. Deasemenea un torpilor a dispărut fără de urmă. Pe urma bombardării trei fochiști și mai mulți soldați de pe bordul distrugătorului Sfendoni au căzut morți.

O știre telegrafică venită din Atena anunță că răscoala a fost cu totul înăbușită și Tybaldos a evadat însoțit de câțiva prieteni și s'a ascuns în șghiaburile muntelui Paros.

Presa greacă despre revoluție.

Întreaga presă grecească atacă foarte violent pe ofițerii cari au instigat revoluția și jelește pe cei căzuți pe distrugătorul Sfendoni. Ziarele având în vedere înaltele interese de stat, cer pedepsirea exemplară a acelor cari prin fapta lor nesămuită au adus țara într-o stare așa de compromițătoare.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 1 Noembrie n. 1909.

O pildă frumoasă.

Dăruirile pentru marelui și iminentul scop al ridicării unei zidiri pe seama școalei de fete din Arad curg mereu. Comitetul Reuniunii nu-i vorbă întâmpină și decepții, ba poate mai mult decepții, nu se poate însă tăgădui că se ivesc și multe cazuri cari pot fi socotite drept pilde frumoase ale simțului de jertfă. Astfel ne face plăcere să înregistrăm contribuția doamnei vâd. Olimpia Damian, care-și trimite colecta însoțită cu următoarele frumoase și caracteristice rânduri, adresate v. președintei, doamnei Letiția Oncu:

M. Stim. Doamnă,

Alăturat trimit lista de subscripții cu care am avut onoarea de a fi încredințată din partea Reuniunii, iar prin mandat poștal V-am expediat suma de 165 cor.

Vă asigur M. Stim. Doamnă că suma colectată ar fi trecut cu mult cifrele actuale, dacă nu aș fi fost în împrejurări atât de dureroase: morbul îndelungat al iubitului meu soț și apoi moartea lui. Astfel mi-a fost imposibil să umblu mai mult pentru a colecta.

Doresc din inimă întruparea cât mai grabnică a marelui ideii, de care în frunte cu D-voastră, e călăuzită Reuniunea.

Mândri și nespuse de fericiți vom fi, când în locul modestului lăcaș de astăzi vom avea pentru creșterea viitoarelor femei și mame române un splendid edificiu, întocmit întru toate, după recerșile timpului prezent, atât de critic.

De-ar da D-zeu numai, ca să fie sprijinit după merit de întreg publicul românesc. Brad, 31 Oct. 1909. Cu deosebită stimă: Vâd. Olimpia Damian.

— Știri personale. Dd. Petre Poni și Ion Bianu au fost zilele trecute în Cluj, unde au vizitat noul palat al bibliotecii și celelalte instituții culturale, fiind deplin mulțumiți de cele văzute. Dela Cluj s'au dus la Blaj unde au fost oaspeții I. P. S. Sale mitropolitului Mihail. Distinși oaspeți au vizitat toate instituțiile noastre culturale de acolo. — P. S. Sa episcopul Ioan I. Papp s'a reîntors acasă la reședință. — Vicarul Orășii-mari P. C. Sa Vasilie Mangra a fost azi în Arad.

— Comitetul Reuniunii femeilor române din Arad este, convocat pe mâine Marți, ora 5

d. a. la locuința dnei vice-președintă Letiția Oncu. Obiecte la ordinea zilei sânt: Darea de seamă asupra rezultatului colectelor de până acum. Aranjarea unei petreceri cu prilejul inaugurării palatului »Tribunite«.

— **Arestarea doctorului Rakovski la Căineni.** Am relatat în numărul nostru trecut că cunoscutul șef al mișcării socialismului internațional din România, drul Rakovski, care precum se știe fusese expulzat pentru agitațiile sale, s'a reîntors în țară, unde fiind recunoscut a fost arestat. Despre incidentul acesta aflăm acum următoarele:

Drul Rakovski a intrat Sâmbătă în țară pe la Căineni, venind din Sibiu. Poliția fusese înștiințată la timp din Sibiu, așa că la Căineni drul Rakovski a fost oprit de poliție.

Cerându-se avizul guvernului, ministrul de interne a dat ordin ca drul Rakovski să fie retrimis peste graniță. Aici s'a ivit o dificultate mare, menită a avea consecințe. Aut ritățile ungurești au refuzat să primească pe drul Rakovski și au declarat că nu vor îngădui ca România să-și expedieze expulzații pe teritoriul Ungariei.

Astfel autorităților românești nu le-a mai rămas altceva decât să l aresteze.

Agitația produsă printre muncitori de arestarea fostului șef al mișcării socialiste este foarte mare.

S'a convocat pentru astă seară o întrunire muncitorească. E vorba să se ție mâine o întrunire de protestare, la care să ia cuvântul mai mulți avocați.

Paralel cu intrarea drului Rakovski în țară s'a produs în parlamentul austriac o interpelare a deputatului român din Bucovina, drul Grigorovici. La această interpelare s'a asociat și deputatul Pitoni, șeful socialiștilor italieni, și alți 50 deputați.

Prin această interpelare se cere guvernului austriac să nu mai permită ca România să trimită pe teritoriul Austriei pe expulzații de cari vrea să scape.

— **Conveniri sociale în Timișoara.** Invi-tare. Reuniunea de lectură română din Timișoara, având de scop promovarea intereselor culturale și sociale românești, a hotărât să aranjeze mai multe conveniri sociale, împreunate cu reprezentațiuni teatrale, declamațiuni și dans. Prima convenire de natura aceasta se va ținea Sâmbătă în 6 Noembrie st. n. a. c. în localitatea casinei — sala dela cafeneaua »Andréasy« — din Timișoara. Fabric, la care sânteiți cu tot respectul invitați, dimpreună cu prea stim. familie.

— **Moartea unei eroine franceze.** Ziarele franceze anunță moartea doamnei Julieta Dodu, care în anii grei dela 1870 — a făcut neprețuite servicii patriei sale.

Pe vremea războiului cu Germania, Julieta Dodu era în vârstă de 20 de ani. Ea funcționa ca ajutoare de telegrafistă pe lângă mamă sa la oficiul telegrafic din Pithivier.

Când armata germană a intrat în acest oraș, Julieta a anunțat îndată comanda corpului de armată din Tours, pe urmă a nimicit mașinaria, pentru a nu aduce nici un serviciu nemților. După căderea Orleansului, Prusienii și-au făcut în Pithivier un serviciu telegrafic, dar toate telegramele au fost prinse de această eroină care în mod foarte discret legase aparatul său de firul instalat de nemți, nimicindu-le astfel orice legătură cu al lor.

Prinsă asupra faptului, Julieta a fost tradusă înaintea consiliului de război și judecată la moarte. A fost însă grațiată de principele Carol Frederic, care a fost uimit de virtutea acestei fete.

La 1877 Julieta Dodu a primit virtutea militară și nu mai târziu a fost decorată cu crucea legiunii de onoare. Funerariile acestei eroine au fost împreunate cu o pompă extraordinară.

— **Aviatorul Vlaicu.** Aviatorul român, d. inginer Vlaicu, despre care am mai vorbit, a făcut ieri noi experiențe cu aeroplanul său, în fața dlor miniștri Stelian și Morțun, a dlui general Boteanu, colonel D. Iliescu și alți ofițeri superiori.

Experiențele făcute cu un aeroplan în miniatură au dat rezultate bune și se speră că arsenalul armatei va construi aparatul în mare.

— **Un doctor Petelenz al nostru.** Pela începutul acestui an a stîrnit în capitala țării o adevărată senzație deținerea doctorului Bolgăr Ödön alias Reich pentru caz de abuz în meseria lui. Reich anume a făcut o operație neiertată unei doamne, care trăia în divorț cu bărbatul ei. — Operația, în schimbul căreia doctorul a încasat 180 coroane n'a reușit și tinăra femeie a murit din cauza aceasta.

În urma acestui fapt doctorul Reich a fost tradus înaintea tribunalului și pedepsit cu 9 luni reclusiune. Curtea de apel ocupându-se în zilele trecute cu acest proces a stabilit, că Reich se ocupă în mod profesional cu avorturile, a nimicit deci circumstanța atenuantă, că a fost un caz excepțional și a mărit pedeapsa la 4 ani temniță grea.

Procurorul s'a mulțumit cu aceasta pedeapsă. Apărătorul însă a înaintat recurs de nulitate la curtea de casație.

— **Pășania unui preot sârb în Pesta.** Un popă sârbesc de pe sate, unul mai tinerel, după ce-a încasat congrua s'a dus la Pesta, să mai scape de preoteasă și să-și petreacă o leacă. Aici însă era cât pe aci să o sfeclească.

S'a întâmplat anume, că acum câteva zile s'a comis la poșta din Budapesta un furt de vr'o 35 de mil de coroane. Poliția umblă în ruptul capului, să pună mâna pe hoț și hoțul vicăli.

Un premiu de 2000 de cor. s'a pus pe capul lui. Vânătorii după premiul asta însă mai totdeauna nimeresc rău. Toți calicii în fierbințeala după cele două mii de coroane văd tot hoți înaintea lor.

Așa un chelner dela cafeneaua New York unde ajunsese bietul sârb noaptea târziu să bea o cafea, a crezut că a și băgat în buzunar premiul.

Popa, se vede că avea bani, și a dat să-i schimbe o hârtie de o mie. — Atâta i-a trebuit chelnărului, să vadă. S'a dus la telefon și a anunțat imediat poliția. Detecții sosiți la fața locului l'au somat să se legitimizeze. Preotul năcăjit n'a voit și i-a invitat acasă la locuința episcopicească, unde s'a constatat că e preot venit din provincie să-și petreacă și el o noapte. Mare a fost amarul ce-l cuprinsese pe bietul chelnăr, care în loc de 2000 de coroane a trebuit să plătească din bacșiș bani de trăsură, căci se luase și el după »hoț« nu cumva să încaseze altul premiul.

— **În jurul unei demonstrații.** Cetim în »Țara Noastră«. O desmintire și o lecție în aceiași zi.

»Telegraful român« din Sibiu desminte »pretinsa« demonstrație împotriva episcopului Aradului, iar »Lupta« din Budapesta găsește că »demonstația« pare tot atât de puțin înțeleaptă și tot atât de puțin onorifică pentru aranjatorii ei — cași închinarea episcopului Papp la monumentul lui Kossuth. Organul autorizat spune în același timp că »tinerimea vitează« ar trebui să demonstreze împotriva lui Apponyi, sau a procurorului Lazar care a insultat memoria lui Iancu, sau împotriva celor cari au sfărîmat piatra libertății din Blaj, etc.

Desmintirea din »Tel. român« nu surprinde. Toți vecinii reședinței mitropolitane ni-au confirmat știrea că într'adevăr s'a făcut o strașnică demonstrație împotriva episcopului Aradului și chiar

numai cel vizat n'a auzit-o! Cel vizat și »Tel. român«... Organul din Sibiu desminte întotdeauna din oficiu și la poruncă.

Ne surprinde însă notița din organul dela Budapesta, care așteaptă dela »tinerimea din Sibiu și Arad« (?) alte vitejii... Și nu ne surprinde critica ce-o face tinerimii, ci ne surprinde faptul că aceleași cuvinte de critică le-am auzit și în Sibiu. »Lupta« scrie cuvintele cu pricină după informațiile ei particulare din Sibiu și, lucru ciudat, informațiile aceste au pornit din același izvor, din care a pornit și desmintirea, — din anturajul unei înalte fețe bisericești.

Se întăresc legăturile de prietenie între »Lupta« și... și... »Tel. român«, sau dl Dr. V. Lucaciu a luat în mână conducerea ziarului autorizat?

Nu cerem lămuriri.

— **Necrolog.** Un vrednic și simpatie preot tânăr, Ioan Körösladányi din Nadăș s'a stîns ieri în floarea vârstei, numai de 28 ani. El lasă în jale adîncă o neconsolată soție și trei orfani mititei și multe regrete la toți căți l-au cunoscut. Însmormântarea i-se va face mâine în cîmîtirul din Nadăș.

Primim din partea familiei următorul anunț funebral:

Subscriși cu inima frîntă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietinelor ai cunoscuților, că iubitul nostru soț, tată, fiu, frate, cumnat: Ioan Körösladányi preot ortodox român în comuna Nadăș, după un morb scurt dar greu împărtășit fiind cu sfintele taine, a răposat în Domnul la 1 Noembrie n. a. c., în etate de abia 28 de ani și al 5-lea an al fericitei sale căsătorii și păstoriri, lăsându-ne în cel mai profund doliu. Însmormântarea scumpului defunct s'a întîmplat în 2 Noembrie n. a. c. la 10 ore a. m. Dormi în pace! Nadăș, la 1 Noembrie n. 1909. Aurelia Körösladányi n. Popoviciu, ca soție. Felicia, Gheorgina și Tiberiu ca fii. David Körösladányi, Ida Körösladányi, Gheorghe Popoviciu, preot. Lucreția Popoviciu, ca părinți. Catița, Mărioara și Rozalia, ca surori. Liviu și Valeriu, ca cumnați.

— **Giuvaericelele lui Abdul-Hamid.** Sânt prețuite la trei milioane de franci, de către un giuvaergiu francez, care le-a numărat zilele trecute.

În afară de coroanele de raze și de colierele sale, în colecția lui Abdul-Hamid se găsește o tabacheră de aur, dăruită de către împăratul Wilhelm și briliante magnifice, — daruri ale țarului Nicolae II.

Din nefericire, picturele sânt false. Mai are fostul sultan și o diademă prețioasă, patru Cincle de operă, cincisprezece fluere, împodobite cu pietre scumpe și câteva sute de ace de cravată, a căror valoare variază între una și zece coroane.

— **O statistică lugubră.** Conform unor date statistice publicate de d. A. C. Cuza în »Neamul Românesc« asupra mișcării populației orașului Iași pe anii 1866—1908 — în a doua capitală a României, românii au scăzut în ultimii 42 de ani cu 13.000 de suflete, iar iidanii s'au înmulțit cu 17.000! — Lugubră statistică!

— **Alt aeroplan românesc.** (?) Cetim în »Voinea Națională«: D. inginer Ernest B. Grünbaum din Brăila, în urma încercărilor pline de succes cu un aparat de sburat în miniatură, a construit un aeroplan de sistem nou. Aparatul e lung de 9 m. jum., iar aripele au o suprafață de 26 m. p. Aeroplanul are aripele din față mobile și se pot conduce amîndouă deodată și fiecare în parte. Tot aparatul e construit din lemn de frasin cu piese foarte delicate de metal și are o greutate 230 kgr. cu motorul și cu cel care îl conduce. Aeroplanul acesta construit pentru experiențe, costă 7000 lei. Încercările de sburat vor fi făcute probabil Mercuri sau Joi pe platoul dela Nazîru.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cîtit aceste anunțuri.

— **Jubileu de 20 ani.** D. Dr. Dimitrie Florescu, prim notarul oraşului Lugoj, Sâmbăta în 30 Octomvrie, din prilejul împlinirii a 20 ani de serviciu, a fost obiectul unor frumoase serbări jubilare. Intreg corpul oficianţilor precum şi numărul săi amici l-au felicitat şi sărbătorit.

— **Scăderea populaţiei în Franţa.** Poporul francez e din ncu îngrijat. Bilanţul populaţiei anului trecut îl înviorase nădejde, căci se încheiase, după aproape 40 de ani de scădere continuă a naţionalităţii, nu cu un spor al populaţiei numai, ci şi cu un uşor spor al naşterilor, care l factorul de căpetenie pentru sporul populaţiunii. Statistica semestrului întâi al acestui an ar aduce un nou motiv de desaranjare, căci el arată o nouă scădere atât a populaţiei cât şi a naşterilor. Numărul naşterilor a scăzut în acest răsun imp cu 12,692, pe când numărul deceselor a crescut cu 25,019. Popolaţia Franţei a scăzut în aceste şase luni cu 28,203 suflete.

— **Succesul unui român în străinătate.** La distribuirea de premii, care s'a făcut la sfârşitul lui Iulie în sala festivă dela Trocadero, sub prezidenţa dlui M. Sdnor, inspectorul general, aflăm dintr-o publicaţie ad-hoc, că tânărul Alexandru Zamfirescu, membru al Academiei a obţinut le prix d'excellence, fiind pus singurul dintre stăni pe tabloul de onoare.

— **»Scolare«.** Institutul de credit şi economii »Bihoreana« a binevoit a-mi acorda un premiu de 50 cor. pentru instruirea cu succes a adulţilor analfabeţi pentru care vin a-i exprima profunda mea mulţumită. Micherechiu, luna Octomvrie 1909. Teodor Câmpănu, inv. român.

— **Taina planetei Marte.** Toată lumea vorbeşte despre planeta Marte, de atmosfera sa, de canalele, de semnele pe cari azi le face planeta. Cel mai ilustru dintre astronomii cari au studiat planeta vecină (vecină, intradevăr, căci nu e departe de pământ decât numai de 60 milioane de kilometri) este americanul Percival Lowell.

De douăzeci de ani, fugind de coşurile oraşelor, de ceaţa şi norii ţărilor umede, şi-a instalat un observatoriu la Flagstaff, în deşerturile Arizonai, la o înălţime de peste două mil de metri.

Şi de acolo, ajutat de mai mulţi asistenţi, el studiază fără întrerupere planeta Marte; el a determinat celiace se numeşte cine născă canalulilor martiene, — aceste canale colosale de lungi, şi admirabile ca regularitate.

Aceste canale, sânt de opera oamenilor, a oamenilor de Marte? Taină adâncă... Dacă da, atunci inginerii de acolo sânt foarte meşteri. Ne vor da ei oare semne despre existenţa lor? Să nădăjduim...

— **Un artist desăvârşit.** Am vorbit, la timp, despre vandalisme cari se comit din vreme în vreme, la principele muzee din lume, şi mai ales în Paris, la Luvru.

Precum se ştie, s'a dispus încadrarea în sticlă a celor mai multe din tablourile dela Luvru. Cu prilejul acesta, un gazetar francez povesteşte o anecdotă din Polonia.

Acum câţiva ani, el vizita muzeul de acolo şi când s'a ajuns în faţa celebrei »Sfânta Cecilia« de Rafael, văzu cu mirare că tabloul e acoperit cu sticlă şi e bine prins în cutie. Un bătrân pictor, aşezat pe scaunul său, tocmai reproducea pe pânză trăsăturile divine ale tabloului.

Ziaristul parizian, mirat că tabloul e sequestrat, întrebă pricina. Conservatorul muzeului îl răspunse:

— Te uiţi la artistul acesta bătrân? De patruzeci de ani, el nu face altceva decât să copieze tabloul lui Rafael. El a ajuns să-l reproducă cu atâta perfecţiune, îi cunoaşte aşa de bine desenhul, justetea mişcărilor, armonia suverană a liniilor, nuanţele cele mai delicate, umbrele, crăpăturile, până la petele muştelor încât ar fi peste puţin, chiar celui mei chemat dintre cunosători, să deosebească originalul de copie. Iată de ce a trebuit să închidem opera lui Rafael: ca să îndepărtăm ispita moşneagului de a înlocui cumva modelul, cu una din copiile sale...

— **Un crâşmar poet.** Aţi auzit de domnul Chavonin? Nu-mi pare rău! Daţi-mi voie să spun câteva cuvinte despre dânsul: D. Chavonin e un bun vânzător, de vinuri, dintr'un oraşel al insulei Saint-Dannis. El protejează pe marinari şi de multe ori, i-a pus să facă grevă, ca

să şi câştige anumite drepturi. În virtutea dragostei sale pentru marinari, el ar merita să stea deodreapta celor mai celebri şefi socialişti. Dar locul său nu e numai printre tribuni, ci şi printre cei patru zeci de nemuri: tori ai Academiei franceze, căci e favorit al muzelor.

Căci iată cum se adresează el marinarilor, într'un nou manifest:

»Camarazi! Voi sunteţi copilul cel mai în vârstă al corporaţiilor franceze; deci, trebuie să mergeţi în cel dintâi rând, cu capul sus, salutaţi de respectuosul salut social.

Corporaţia voastră va fi corabia lui Neptun, plutind pe valurile fluviilor din Eliseu, conduse de sirenele datoriei şi ale ordinii, supt divina privirea Providenţei!

Mai nimic!!

Rectificare. La pagina 2, numărul prezent, începutul antrifileului »Tribuna« memoriei lui Şaguna s'a se citească: În numărul său din urmă »Unirea«, — credem că nu numai pentru a răspunde acuzei ce i-s'a adus — etc.

x **Atragem atenţiunea on. noştri cetitori** asupra magazinului bogat asortat din strada Minorilor în Cluj a lui Du d'as Sándor. Detalii se află în anunţul publicat în ziarul nostru.

x **Atragem atenţiunea on. noştri cetitori** asupra renumitei firme »Küküllömentő első szőlőoltvány telep« a lui Caspari Frigyes în Mediaş-Medgyes, com. Tîrnava-mare — Nagyökölő — care firmă şi pe acei cari nu cunosc soiurile de vii încă-i serveşte bine şi conştiinţios şi firma mai garantează, că fiecare va fi deplin mulţumit cu aceia ce comandă dela ea.

x **Veţi găsi ce căutaţi!** dacă gulere şi manşete şi orice albituri şi perdele de dantele le veţi curăţi în marele institut de spălat cu aburi a lui Nagy Károly din Cluj-Kolozsvár, strada Morii (Malom utca) No. 4. Detalii se află în anunţul publicat azi în ziarul nostru.

Impresii din Arad.

Oraşul. — Palatul »Tribunei«. — Redactorii. — Coşul.

M'am smuls din nouri de fum înăduşitori, ai gării de-o arhitectură fără gust, veche şi murdară, a Aradului. Urc scara autobuzului, maşina se umflă şi porneşte turbată. Trecem repede prin inima pieţei şi la un loc bondarul uriaş sbrunăie şi se opreşte minios par'că-i cu toane şi el. Privesc prin geamul deschis, şi o statuie mă ameninţă cu braţul ridicat în văzduh. Are o poziţie eroică aşa cum era în viaţă; şi m'ar fi ocărît de nu i-ar fi îngheţat vorbele pe buzele-i de aramă.

Mi-ar fi tras o palmă strajnică: cum de îndrăznesc a mă gândi la un vlădic al nostru care a murmurat cu buza vicleană, o rugăciune pentru el, pentru Kossuth, care era să ne soarbă pe vremuri cu vlădici şi cu opinci cu tot... Fii mîngăiată statuie rece. Cel care a ingenunchiat la picioarele tale şti bine că nu te iubeste. A fost o rugăciune făţarnică, a fost un colb în ochii tăi de bronz; făţarnicie, plecăciune, slăbănogie, atîta tot.

Nu-i aşa înalt părinte Ignatie?...

Autobusul s'a oprit. O iau agale, gîndindu-mă la o căsuţă sărăcăcioasă, cu geamurile chioare, pestriţate de muşte, în lăuntru o masă lungă, ce se vaieţă în restimpuri scaune puţine şi slabe; în colţ o canapea ce-şi varsă intestinale de paie.

Văd pe dl Sever Bocu, cum stă în picioare rupînd nervos la gazete, peste cari îşi plimba ochii lui ageri de gazetar, de-a prinde totul; unele le semna cu creionul, altele mototolite le aruncă într'un colţ.

D. Gheorghe Pop scrie cu pana, dar cu ochii la mine; şi mă măsoara pe furis nu ştiu cu'n zimbet de dispreţ sau de milă. Şi cum umplea fişia de hîrtie i-o fura cerbesul de ucenic, şi o ducea la tipar, pentru butea fără fund a Danaidelor: pentru ziar.

Într-o cuşcă despărţită prin un pârte de redacţie, lucra d. corector, mîngîit şi'n lumina ochilor. Zimbînd îl întreb: aşa-i că-i greu?

— Greu, cui î-i greu, şi dădu din cap zimbînd cu ţigara între buze spre dnii Bocu şi Popp.

Şi aşa cum mă gîndeam de-odată rămîn izbit, mă opresc brusc, şi ce să-mi vadă ochii? În locul vechii cocioabe a crescut într'un an un palat ca'n basme, un palat minunat, uriaş, cu figuri de-asupra ca floarea de lotus. Acesta palatul »Tribunei«. — Şi am întrat smerit cu inima cit un purice. Într-o casă mai năcăjită totdeauna întrii mai bărbăteşte.

Din jos e administraţia ziarului, unde lucră mai multe domnişoare, iar d. Gheorghe Nichin, se plimbă între ele satisfăcut ca un sultan în Serai. Am suit scara sucită şi în locul redacţiei cu pârte de scîndură, am întrat într'un salon mobilat artistic, modern, cu fololii multe, şi într'un colţ la o măsută lucra d. Gh. Stoica.

Mi-am spus numele şi încă ceva.

Dlul a dat gînditor din umeri:

— Iartă atît avem de lucru.

Cu dlul deci mi-am pus-o de mămăligă.

M-am lăsat fricos pe un fotel şi îndată un tînăr cu figura mare, ca a liceanilor din ţară, îmi luă vorba.

Mai apoi a venit cu un alt domn la braţ: A! va să zică, d-ta erai corespondentul nostru din Bucureşti, mi-se adresă acesta. Era d. Ioan Montani, care m'a condus în camera d-sale de lucru: Mi-am spus păsul, am povestit, pe urmă am cetit, cînd dlul scria.

Deodată sfîrşie telefonul, şi d. Montani se leagă pe la cap ca un scafandru: O doamnă din Braşov, cere cei trei numeri în cari e vorba de adunarea dela Sibiu, şi de sigur şi de cinstitul nume al soţului, sau chiar al ei.

D. Nichin îi spune verde:

— Nu-i trimit fără plată nimănui, nu-i abonată, nu-i trimit...

Ce să zici altă: do ut des şi pace bună.

Fiindcă d. Montani are obiceiul să lucreze singur-singurel, am trecut în a treia cameră. Aici d. Giurgiu mi-a vorbit despre conservatorul din ţară, şi despre teatru, iar un alt domn redactor, pripăşit pe aici din fundul Moldovei, era încîntat de poezia şi naţionalismul lui Goga. Şi din colţ d. Ştefu corector îmi spune: Şase inşi lucrăm şi tot nu biruim...

De aici am întrat iară la d. Montani, care a început a-mi povesti despre corespondenţa ziarului, dela Paris, Roma, Viena, Berlin, Bucureşti, Budapesta; şi ascultînd aşa mi-a furat privirea un colţ, în care părea că rîde cu un deosebit sarcasm coşul redacţiei.

Ce năpastă Doamne, pe capul unui scriitor sgrăie-hîrtie ori pe al unui smerit începător.

El hoţul de coş stă sgulit în colţ, şi par'că rinjeşte cu gura lui largă, cu gîtul guşat şi stomacul larg, larg de tot.

Cîte nimicuri de ale mele nu-mi va fi mistuit hoţul de coş!...

Fii sănătos prietene nedespărţit al începătorilor ce bat la poarta redacţiei, — al ciripitorilor poezi gureşi şi duşmanul celor cari vor să-şi vadă pentru prima oară sfîntul lor nume în foişoara »Tribunei«.

V-aşi mai spune povestea unei pălării, dar o las pe de altădată.

Fulg Pribeag.

Cronică artistică.

Studentii şi piesa »Manasse« din Iaşi.

Studentii universitari fiind informaţi că pe scena teatrului naţional din Bucureşti se va juca mîine seară piesa »Manasse« au ţinut o constătuire supt preşedenţia d lui Ionescu Govora şi, în cele din urmă, au hotărît să expedieze următoarea telegramă d lui Pompiliu Eliade, directorul general al teatrelor.

»Studentimea universitară ieşană, consecventă hotărîrilor luate în congresul din Septemvrie şi cu atitudinea ei de mai înainte protestează energic contra batjocoririi scenei teatrului naţional prin reprezentarea piesei »Manasse«. Se asociază în acelaş timp protestărilor şi activităţi colegilor lor din Bucureşti.

Convinşi fiind de respectul ce-l purtaţi scenei teatrului românesc precum şi de sentimentele naţionale de care sînteţi pătruns, studentii vă roagă a suspenda reprezentarea acestei piese».

În aceaşi timp studentii »u mai trimes o telegramă »Uniunii« studenţilor din Bucureşti, prin care face cunoscut că se asociază la acţiunea lor.

Sport.

Match de football în Bucureşti.

Dumineca viitoare va avea loc un match de football într-o echipă reprezentativă a Asociaţiunii de sporturi atletice din România, din care va face parte cei mai buni jucători ai cluburilor cari compun această Asociaţiune şi o echipă al clubului de football ataşat pe lingă Academia de comerţ din Cluj (Ungaria). Asociaţiunea aduce pe cheltuiala ei această echipă ce se bucură de un frumos renume în cercurile sportive de aici, spre a da astfel o nouă impulsie de-

voltărei sportului de football care începe a prinde și în țară tot mai mult teren. Matchul care va avea loc are o deosebită importanță din punctul de vedere sportiv căci este primul match internațional care se va juca în țară.

Concerte, petreceri.

Invitare. Inteligența română din Beclean invită la Producțiunea teatrală-muzicală urmată de dans, care se va aranja Duminecă în 7 Noemvrie st. n. 1909 în sala școlii confesionale gr. cat. din loc, cu ocaziunea adunării generale a învățătorilor gr. cat. din jurul Gherlei. Venitul curat e destinat bisericii gr. cat. din localitate. Începutul la 6 ore seara.

BIBLIOGRAFII.

— A apărut: **„Luceafărul”** Nr. 21 cu următorul Sumar: I. Agârbiceanu, Apariții bolnave în societatea noastră. A. Mirea, Traducând pe La Fontaine... (poezie). Ion Gorun, Pe lumea cealaltă. Victor Fftimiu, În casa de peste drum (poezie). Al Cazaban, Căprioara. Z. Bărsan, Sonet (poezie). G. Panu, O discuție la Junimea. Dări de seamă: Tudor Pamfile: Jocuri de copii (E. H.) Cronică: Adunarea generală a „Asociației”. Centenarul lui Șaguna. Concertul „Reuniunii române de muzică” din Sibiu. Teatru românesc în Sibiu. † A. Baltazar. † Cesare Lombroso. Iancu Prostu. Știri. — Poșta Redacției. Ilustrațiuni: Comuna Sânosif, Fruntariul bisericii din Sânosif, Moșnegi din Sânosif. Babe din Sânosif. Casa parochială din Sânosif. Tineretul din Sânosif. Tineretul din Sânosif la „Învățătură” (1909).

S'a primit la redacție:

Biblioteca poporă a „Asociațiunii”, Nr. 35 despre „Din puterea proprie”. (Exemple de gândire nobilă pe putere de muncă și ajutoare proprie, pentru tinerime și popor) traducere din limba germană de d. N. Petrea-Petrescu. Într-o limbă curgătoare și aleasă, pe înțelesul poporului, a tradus minunat de bine d. Petrescu această broșură din nemțește. Aci se arată pilde despre puterea de muncă și creațiune oamenilor mari, din toată lume, viața lor, activitatea științifică, munca încontinuușă puterea de gândire. Se citează următorii: M. Faraday englezul, savantul în științele naturale, E. Hove, Sir Humphry Davy, marele naturalist, John Walter, un savant ziarist, Robert Fulton, descoperitorul vaporului, G. Stephenson, constructorul celei dintâi locomotive, H. Schliemann, marele arheolog. După cum se vede această cărtică înfățișează un deosebit interes pentru ori și cine și de aceia îndemnăm pe fiecare a și-o procura.

La **Librăria „Tribunei”** se află de vânzare următoarele piese teatrale:

O căsnicie, comedie în 3 acte . . . Prețul 3.50
Apus de soare, dramă în 4 acte . . . 2.—
Vasile Lupu, dramă istorică în 3 acte . . . 2.—
Făclia subț obroc, tragedie . . . 1.50
Bogdan Dragoș, dramă istorică inedită . . . 1.—
Cancer la inimă, piesă în 3 acte . . . 1.—
Nicolae Vulpea, piesă populară în 4 acte . . . 70
Steaua mea, piesă școlară . . . 60
Slugă la doi stăpâni, comedie în 2 acte . . . 60
Mama vacilor, comedie populară în 3 tabl. . . 50
Curcanii, comedie patriotică într'un act . . . 50
Mireasa, dramă în 5 tablouri . . . 50
Lângă pământ, dramă în 3 tablouri . . . 50
Noroc de soldat, comedie în 5 acte . . . 40
Babilonia românească, farsă filologică într'un act . . . 40
Căinele și pisica, comedie într'un act . . . 40
O repetiție moldovenească, sau **Noi și iar noi**, farsă într'un act . . . 35
Artiștele, comedie într'un act . . . 30
Teatru vol. I, III, IV, și V de V. Alexandri à 1.50
    „   I de Caragiale . . . 2.—
Zorile, dramă istorică în 2 acte și în versuri 1.—

A apărut și se află de vânzare la librăria „Tribunei”

„Impresii de teatru din Ardeal”

de Zaharie Birsan.

Prețul 2 coroane.

Plus 20 fileri porto.

Economie.

O reformă importantă în învățământul comercial. Ministrul de culte ungar în conțelegere cu ministrul de comerț a hotărât a ridica cursurile la școlile comerciale superioare dela 3 la 4 ani. Deodată cu această reformă se vor sistă la aceste școli examenele de bacalaureat (maturitate).

Reforma este de mult dorită de cerușile interesate comerciale și financiare, cari în modul acesta speră a putea ajunge la puteri tinere înzestrate cu cunoștințe teoretice mai temeinice de cât au fost în stare să furnizeze vieții practice școlile com. sup. în actuala lor organizație.

Plata grânelor din Arad.

29 Octomvrie 1909.

S'a vândut azi:

grân 400 mm.	14.20—14.40
orz mm.	9.20—
ovăș mm.	7.10—7.20
secară mm.	9.10—9.20
cucuruz 500 mm.	5.20—5.40

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 26 Octomvrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa — — — — —	28 K. 95—30 K. — fil.
Din comitatul Albei — — — — —	28 „ 80—29 „ 80 „
De Pesta — — — — —	28 „ 90—29 „ 90 „
Bănățanesc — — — — —	28 „ 95—29 „ 90 „
De Bacica — — — — —	28 „ 60—29 „ 80 „
Secară de calitate I. — — — — —	19 „ 75—20 „ 05 „
Secară de calitate mijlocie — — — — —	19 „ 55—19 „ 65 „
Orzul de nutreț, calitate I. — — — — —	14 „ 75—14 „ 95 „
Ovăș de calitate I. — — — — —	15 „ 70—16 „ — „
Ovăș de calitate a II. — — — — —	15 „ 40—15 „ 60 „
Cucuruz — — — — —	14 „ 80—15 „ — „

„Emulsiunea Scott”

previne cu siguranță tuturor boalelor serioase, cum e „Vărsatul (poja) ul, cozace) etc. Ceice fac prima încercare sunt sunt foarte surprinși de repentina recăștigare a sănătății.

„Emulsiunea Scott”

se distinge mult mai ales prin curățenia ce o caracterizează. E foarte corespunzătoare îndeosebi pentru ginginele gingașe și mistuirea slăbită.

Prețul unui flacon original 2 cor. 50 fil.

Se capătă în toate farmaciile. 7

Poșta administrației.

Ioan Ovesea Cernota. Am primit 6 coroane abonament până la finea anului 1909.

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” Institut tipografic, Nichin și cons.

Procurați

dela librăria „TRIBUNEI”

Arad, str. Deák Ferencz 20

„Cantorul Bisericesc”

aranjat de

GEORGE BUJIGANU

învăț. în Deliblata.

Cel mai practic op bisericesc, cea mai bogată

antalogie a cântărilor bisericesti la români.

Indispensabila lui necesitate o documentează iușala cu care a trecut prima ediție în un an 1000 exemplare.

Opul să extinde pe 444 pag. octav mare, pe 2 coloane, litere latine, tipar roșu-negru. Cuprinde rînduielele tuturor sărbătorilor de peste an, precum și tipul bisericesc. Op aprobat de consistor!

Legătură artistică, confecționat la prima compactorie din Budapesta.

Prețul unui exemplar broșat 10 cor. legat în pânză frumos aurit 12 cor., legătură lux 1/2 piele 14 cor. Lux nu se mai află, numai după comanda specială bucata 16 cor. plus porto postal 60 fil.

Fiecare exemplar e provăzut cu scuti-toare (tock).

Întrebuințarea „Cantorului Bis.” dispensează pe toate celelalte cărți bisericești, ca: mineiul, triodul, penticostarul, molitvelnicul etc.

Pe table e gravată sfânta Treime și cei 4 evangeliști, după Smigelschi.

Raritate bisericească, mai 200 exemplare de vânzare.

Cel mai frumos dar de sărbători bisericilor și specialiștilor bisericești.

Administrația tipografiei și librăriei „Tribunei”.

Telefon 247. **DUMITRU MUREȘIAN,**
 institut Cromo-Litografic.
 — TIMIȘIOARA, —
 Temesvár, Balázs-tér.
 (sub banca „Timișiana”).
 Telefon 247.

Primește toate lucrările aparținătoare acestei branșe, precum: **scompturi, planuri, hârtii de epistoale, placate și vignete, mape, nu altcum și anunțuri de cununie, bilete de vizită, invitații la baluri și — concerte, etc. —**

Efectuează multiplicarea cea mai promptă a **mechano-autografelelor**, pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Să sprijinim instituțiile românești căci numai așa vom înainta!

Medic român în Karlsbad.
Dr. Enea Nicola
Karlsbad, Haus Feigenbaum
 — vis á vis de Mühlbrunn. —

Pruni bosnieci.
„Impărăteasa Balcanului”.
 și
„Regina Bosniei”.

Sava T. Kojdić, Brčka (Bosnia).
 Recomandă varietățile cele mai nobile și fructifere de
altoi de 2—3 ani,
 tari și sănătoși cultivați în Bosnia.

Altoii mei de pruni se găsesc în cele mai însemnate grădini de pruni din Bosnia.
 Premiați cu diploma primă a ministerului de agricultură bosniac-herțegovinean precum și la expoziția din 1896 în Budapesta, în 1908 în Viena și la expoziția universală din 1900 în Paris cu medalia de argint.

ANUNȚURI
 primește administrația „Tribuna” pe lângă prețurile cele mai moderate.

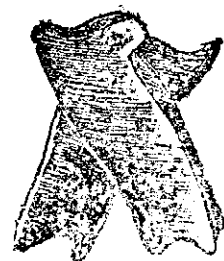
Lucza Jozsef
 atelier chimic pentru curățitul hainelor
Seghedin (Szeged), Laudon u. 9

Primește: curățirea și vopsirea hainelor bărbătești, femeiești, de copii și precești, postav de mobilă, haine de doliu mai departe
curățirea penelor de pat
 cu mașina prin ce își redobândesc culoarea albă și uscățimea originală și vor fi scutite de praf.
 Comandele din provincă să efectueze imediat și prompt.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboască, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos.
 Ziarul nostru roagă pe onorat public că la cererea prețurilor curente sau la ori ce cerere sau cumpărare să se provace că adresa firmei a fost în Tribuna.

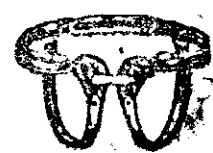
Fabricația cea mai bună de
PIELE
 și de fâlpă, fabricația proprie de partea de sus a ghetelelor, în asortimentul cel mai mare, cu toată scumpetea se găsesc cu prețurile cele mai ieftine în magazinul de pele al lui

Gyöngy Sándor
 BUDAPEST III., Tavaszi u. 1

Distins cu diploma de recunoștință
 în anul 1904.

Catalogul ilustrat a prețurilor — gratuit.

Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mii de scrisori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative)
 pentru dame și domni, inventate sub numele Zénith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, ceea ce eră defectul celor de până acum

Prețul: 1 duzină de Zénith pentru domni 8 cor., 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

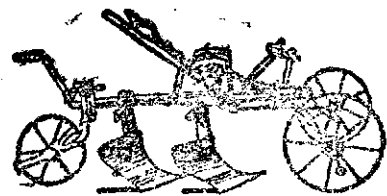
La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, căci numai atunci e veritabil dacă e provădat cu marca Zénith. — Se trimite la străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, totuși și cu ramburs.

Agentura principală în Ungaria:

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.

Tátray Sándor

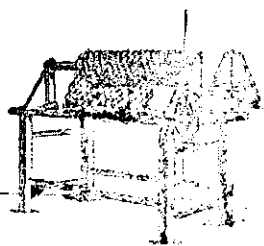
turnătorie de fier, fabrică de mașini și pluguri, atelier de zidărie și lăcătușerie

Oradea-mare — Nagyvárád
 Teleky-utca 35.

Lucrări: varsate pentru mașini, după desen sau lucrări de fier strugărit și lucrări oblite.

Pluguri sistem Sack,
 totfelul de lucrări de lăcătușerie și — pentru zidiri. —

Atelier model de măsărie propriu.

fântâni arteziene

le pregătește și expediază

VÁRADY LAJOS

fabrică de instrumente

H.-M.-Vásárhely, VI., Ferencz-utca.

Nu trebniesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

— Primul lucrător mijlocesc. —

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

Vitárius Sándor

măiestru de mănă-
șiril și bandage în
Debreczen, Szent Anna-ut 1.

Recomandă în aten-
țiunea dlor medici și
a onor. public prăvă-
lia sa provăzută cu
tot felul de bandage
artificiale. — Ține în
magazin cărje me-
chanice, picioare și
măști artificiale, ban-
dage pentru hernie și
pânze, cari sunt mai
bune și mai cores-
punzătoare timpului
prezent. — Toate în

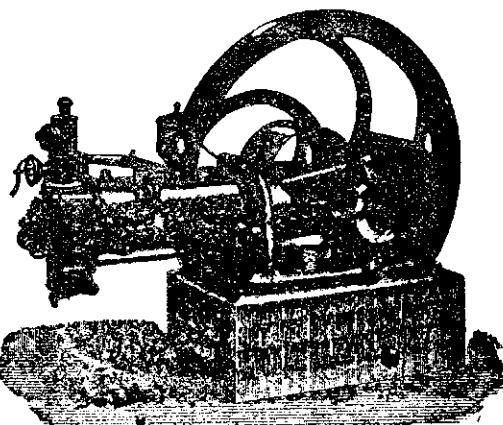

propria manufactură.
O experiență câștigată pe
terenul Ortohediei în pri-
mele fabrici speciale ca
cele din Frankfurt, Ham-
burg, Bruxelles, Viena și
Berș, mă pun în plăcută
poziție, ca pe on. mușterii,
să-l pot servi și la cele mai
jîngăse și complicate ordi-
ne și pretenziuni medicale.
Mănuși, și tot felul
de instrumente din piele
și cauciuc pentru îngrijirea
bolnavilor, din cea mai
bună calitate, și pe lângă
prețurile cele mai ieftine.

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

Wemesvár-Jószefváros, Bonház-u. 14.

Recomandă motoare
mănate cu mlađu brut,
benzină și cu gaz de
prima calitate, precum
și orice articole tehnice
uleturi, instrumente
și mașini. Primește in-
stalație de mori pentru
măcinat. — Atelier de re-
parat propria

Catalog de prețuri se tri-
mite gratuit și franco.

Grosz Nagy Ferencz,

farma- : : farmacia : :
ciet. : : Debreczen : : Arany egyszaru.

Numai există reumă!

Cine voaște să scape de ori-ce soi de
reumă și de tot felul de dureri externe
să cumpere o sticlă mare din renumitul

Balzam Regesc

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător
e recunoscut de medici 1 sticlă mare 2.65
Cor. cu îndrumare, 3 sticle mari 6.65
Cor. cu îndrumare, porto-franco cu ram-
bursă. Patentat, în nenumărate spitale de
frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

MUSTATA E FRUMOASA

si oă întreabănteză

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și
potrivirea mustetelor, pregătită
din materie nemuritoare. Efec-
tul se vede foarte înțe și
cu siguranță. Sentit prin lege.
Un borcan 50 Hl. Prin poștă
se trimite numai 3 borcane cu
2.15 Cor. Cu rambursă gratuit.

Medicament
pentru vopsirea
părului.
In culori blond, brunet sau negru. Efect la moment
si asigură vopșirea de așina, ca părul san nău
sa o lăsa să abăntoșească ce o dorește. Nu lui-
sprea părul. O sticlă cu medicament pentru ori
și ce culoare 4 cor.

„VICTORIA” INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII

SOCIETATE PE ACȚII Fondată la anul 1887.

Centrala în Arad, calea Archiducelui Iosif No. 2. (vis-à-vis de primărie) casa proprie.
Filiala în Chișineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar	1.200,000.— Cor.	Depuneri spre fructificare	8.500,000.— Cor.
Fond de rezervă	1.100,000.— Cor.	Circulațiunea anuală	200.000,000.— Cor.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari
eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere
și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni
de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar
— — — — — alocate pe timp mai

După toate depunerile contribuția (darea) de
interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la zece mii de coroane, după
starea casei, să plătesc și fără de abdicere.

Escontează cambii și acordează credite
cambiale cu acoperire hipotecară.

De avansuri pe efecte publice (Lombard).

— — — — — casa de

interese fara . . . . .

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ

1908.
11 Octombrie.

127681664
380801
73907313
33673133
11999924
15405553
3201621
5961058
701110
544725
102038584
—
25199132
28045325
428800203
120000000
24963687
3772904
282677990
2190642
1156396
—
—
102038584
428800203

ACTIV

90381664	Reserva metalică Aur	98542601
37300000	Trate Aur	39770000
	Argint și diverse monede	
	Portofelul Români și Străini	
	Impr. contra of. publice	18089400
	„ „ „ în cont curent	18644233
	Fonduri publice	
	Efectele fondului de rezervă	
	„ „ amortizarea imob. și material	
	Imobili	
	Mobilier și Mașini de birou	
	Cheltuieli de Administrație	
	Depozite libere	
	„ „ & provizorie	
	Compturi curente	
	Compturi de valori	

PASIV

	Capital	
	Fond de rezervă	
	Fondul amortizării imobilelor și material	
	Bilete de Bancă în circulație	
	Profituri și pierderi	
	Dobânzi și beneficii diverse	
	Compturi curente	
	„ „ & provizorie	
	Depozite de retras	

Scomptul 5%. *) Dobânda 5 1/2%.

1909.

3 Octombrie. 10 Octombrie.

137892231	138312601
241336	221822
91180090	93403152
34090603	36733633
11999924	11999924
15093086	15093086
3151121	3151121
5982165	5982307
706199	706299
492054	575503
113713965	112274565
—	—
29691324	28256411
29086058	31493605
474220256	478204029
120000000	120000000
26762198	26762198
4022552	4022552
314303490	319623410
2237648	2237648
1180403	1283656
—	—
—	—
113713965	112274565
474220256	478204029

Kneffel Károly és Fia

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că mi-am mutat

marele magazin de cărbuni,

din palatul de pe Andrásy-tér nr. 14, pe

Boros Béni-tér nr. 2.

Apropiindu-se sezonul de încălzit, stăm la dispoziția p. t. public cu cărbuni veritabili în orice cantitate, transportați acasă, și primește angajament pe întregul sezon la ce se primesc prenotări.

Comandele se pot face în persoană, prin corespondență sau prin Telefon nr. 139, la firma:

Kneffel Károly és Fia

mare comerciant de cărbuni

Arad, Boros Béni-tér nr. 2.

(Cassa Kneffel).

Fond. în a. 1858.

Nrul telef. 459.

MÜLLER J. és FIA

curățitor chimic de haine și fabrică cu aburi pentru spălătul rufelor în A R A D.

Fabrică și birou: Thököly Imre-u. 40—42.

Localuri pentru primirea de rufe și haine:
József főherceg-ut 11. — Forray-utca 26. —
Asztalos-Sándor-utca 2—3.

Localuri în provincie:

Deva, Brașov, Alba-Iulia, Sighișoara, Huni-
doara, Orăștie, Odorheiu.

Facem cu oscar on. public că fabrica noastră renumită pentru curățirea chimică, vopsitorie de haine, precum și pentru spălătul rufelor cu aburi, de 50 de ani de existență, am mărit-o și am instalat-o cu mașinele cele mai moderne și astfel concurează nu numai cu fabricile de acest soi din țară, dar și cu oricare din străinătate.

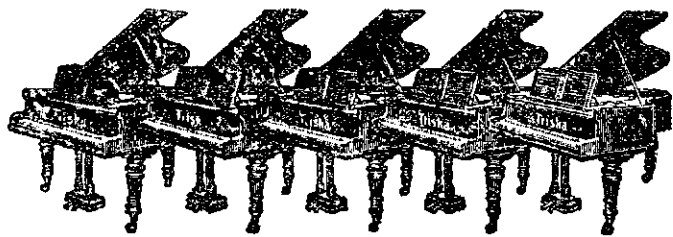
Curățim chimice și vopsim orice haine bărbătești și femeiești, paltoane, haine pentru copii, fără a le descoase, pânze de mobile, perdele, cusături, dantele, mânusi, tapete etc. etc.

În fabrica noastră de spălat cu aburi, provăzută cu mașini excelente, cu excluderea materiilor stricăcioase rufelor, spălăm orice albituri, dar cu deosebire gulere, manșete, cămeși etc. cari călcate cu mașinele noastre cele mai moderne, capătă un lustru foarte frumos. Mulțumind on. public pentru sprijinul de până acum, rugăm pentru încredințarea și pe mai departe

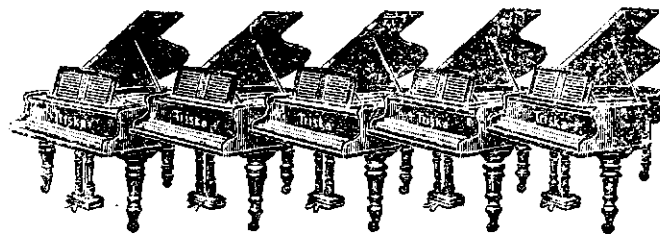
Cu distincție stimă

MÜLLER J. és FIA.

— Comandele poștale se efectuează grabnic și conștiințios. —
Serviciu prompt și conștiințios.

FONDAT LA ANUL 1870.

Acordările și reparațiile le execută
în mod special!

la renumita firmă:

TRISKA J.

în Cluj — Kolozsvár, Séta-tér nr. 10.

Se pot cumpăra și închiria pe lângă prețurile
cele mai avantajoase.

— Numai fabricate de prima calitate. —

Salon vestit și magazin bogat de:

Piane, Pianine, și Cimbalme.

Pentru orientarea on. public dau mai la vale declarațiile de recunoștință so.ite în timpul din urmă:

Declarație.

În cursul anului 1908 am târguit două pianuri dela firma J. Triska din Cluj și cu amândouă sunt pe deplin satisfăcut. Liniștit pot deci recomanda ori-și-cui firma lui Triska.

Zágon, 18 August 1908.

Nagy Imre
inv. de stat, cantor reform.

St. D. J. Triska Cluj.

Pardon, că la șirele D-tale numai acum pot răspunde. Prin aceasta îmi exprim deplina mea îndestulare pentru pianul „Stingl” ce l-am cumpărat dela D-ta pe la începutul anului. Execuția lui adevăratește mai bine priceperea și calificăția D-tale specială. Întreprinderea D-tale o recomand cu plăcere tuturor cunoșcutilor mei.

Turda, 31 August 1908. Cu toată stima

Hirsch Bruno.

Firmei J. Triska Cluj.

Cu mulțămire recunosc, că pianul cumpărat dela D-ta, după părerea specialiștilor, în ce privește tonul, execuția, prețul adevăresc soliditatea întreprinderii și toată încrederea față de firma Triska.

Dr. Békésy Károly.

Dlul J. Triska Cluj.

Și după 4 ani pot să-ți scriu, că pianul cumpărat din magazinul D-tale e și azi tot atât de bun, cu tonuri plăcute, ca atunci când l'ai trimis. Cu drept recomand deci fiecăruia să cumpere pian dela D-Ta.

Cu stimă:

Szepsziszentgyörgy. Révay Margit.

P. St. Dle!

Eu care sunt specialist în muzică pot zice, că eu pianul cumpărat dela D-Ta sunt foarte îndestulat. Are tonuri foarte frumoase și plăcute pentru aceea pot recomanda și și recomand tuturor să cumpere pianuri dela firma J. Triska.

Gherla, Cu stimă:

Ioan Beran,
prof. de muzică și cant.

Magazinului de pianuri J. Triska Cluj - Kolozsvár.

Cu bucurie Va anunț, că pianul cumpărat acum câțiva ani pe deplin mă mulțamește.

Cu deosebită stimă:

Dr. Wachsmann Ede.

On. Dle Triska!

Pianul trimis de D-Ta mă satisface pe deplin atât ca execuție cât și tonul bun și frumos.

Recomand tuturor. Cu stimă:

Dej, Madam Gajzágó László.

St. firme J. Triska, Loco.

Vă anunț, că pianul cumpărat dela D-Voastră din firma Wirth Ferencz (elevul lui Bozendorf) mă mulțamește pe deplin.

Dr. Kenyeres Blasius.

Cu pianul Bözendorfer cumpărat dela firma J. Triska, nu numai eu ci și toți muzicalii cari s'au abătut prin casa mea, am fost foarte mulțumiți. Firma vrednică de toată încrederea o recomand cu toată căldura.

Cluj (Kolozsvár), Cu stimă:

Dr. Höncz,
profesor academic privat.

On. firme Triska J. Cluj.

Vă aduc la cunoștință, că construcția internă a pianului meu, în urma reparațiilor și renovărilor făcute de Dv., se poate iarăși folosi perfect și pentru aceea nu pot scăpa ocazia de a nu vă exprima mulțămirea și recunoștința mea.

Torda-Szentlászló. Gróf Mikos Miklós.

Firmei Triska Cluj

Prin șirele acestea Vă exprim bucuria mea pentru repararea pianului meu, în urma căreia a căpătat un ton nou și foarte melodios, ceea ce Dv. vă servește spre laudă și onoare, iar mie-mi dă prilej a Vă exprima recunoștința și deplina mea încredere. Korpád,

Madam Ferenczi Gyula, Boar Ana.

On. Firmă.

În epistola de ieri uitasem să vă amintesc, că mi-a sosit pianul trimis și deja e și aranjat în salon. A sosit în condiții perfecte. E foarte plăcut tuturor, și se bucură de laudă generală.

Szamos-Ujvár, 5 Iunie 1909.

Walton Robert
profesor de liceu.

On. magazin de plane Triska, Cluj.

Deși cam târziu, nu pot scăpa ocazia a nu-ți exprima recunoștința mea pentru pianul trimis. Instrumentul e ineccepționabil, are un ton foarte plăcut, iar exteriorul corespunde pe deplin. Vă mulțamesc, că fără să-l văd și aleg, m'ați satisfăcut atât de bine.

Zelau (Zilah) 1 Maiu 1909.

Cu stimă Mátyás Adolf.

Firmei Triska Cluj.

Pianul a ajuns în pace. Ne-ai câștigat plăcerea generală. Vă mulțămim pentru serviciul prompt și onest.

Ioan Bucur
preot gr. ort.

Dlul J. Triska Cluj.

Cu pianul cumpărat dela D-ta sunt mulțamit. Nici după expirarea unui an n'am aflat nici o smintă.

Cu stimă

Dej, 24 August 1908.

Becsky Bálint

asezor la sedria orfanală comitatensă

On. Dle Triska.

Cu pianul cumpărat dela Dv. toți sunt mulțamiți și ne bucurăm că ne-ai satisfăcut dorinței tuturor.

Mocs, 18 Aug. 1908.

Cu stimă

Madam Nagy Elek.

Dlul J. Triska Cluj.

Pianul trimis m'a satisfăcut pe deplin.

Zagon, 19 August 1909.

Cu stimă

Văd. Bécassy.

Dlul J. Triska, Cluj.

Recunosc cu plăcere, că pianul trimis mie e de o calitate neeccepționabilă, și pentru aceasta voi recomanda firma D-tale în jurul cunoștințelor mele.

Szilágyssomlyó, 1 Sept. 1908.

Marossy Aranka
profesoară la școl. civ.

Stim. D. J. Triska magaziner de pianuri în Cluj.

Azi mi-a sosit pianul. Sunt foarte mulțamit atât cu expunerea lui, cât și cu tonul și organizația internă. Primește Dle Triska mulțumile mele, că m'ai făcut să ajung la un fabricat atât de bun. În alăturare îți trimit frachtul. Pianul de altfel a sosit fără nici o zgărietură măcar.

M-Igen, 9 Iulie 1907.

Cu stimă

Ikrich Arnold pretor.

Dlul J. Triska, mare magazin de pianuri în Cluj.

Cu pianul cumpărat dela on. Firmă, în cea mai complectă măsură sunt mulțamit. Tonul e curat și sonor, și pe lângă că e destul de tare, e și plăcut. Stimul e și acum, după jumătate an atât de neeccepționabil, că nu am observat încă lipsa stimulării de nou. Pe baza acestor experiențe, pot recomanda firma pianurilor ori și cui.

Marosujvár, 27 Aug. 1908. Borbély János
m. kir. mázsatiszt.

Dlul J. Triska, Loco.

Pianul numit „Wierth” cumpărat dela D-ta m'a satisfăcut în toată privință.

Cluj (Kolozsvár) 21 Sept. 1908.

Idrányi Gábor
major de artilerie.

Stim. D. J. Triska Cluj.

Pianul cumpărat la Dv. a sosit în pace și nevătămat. După așezarea lui l-au examinat și probat cunoșcutilor și amatorii de pian, și cu toții suntem îndestulați, atât în privința prețului, cât mai vartos a tonului sonor și intensiv.

Szilágyssomlyó, 17 Sept. 1908. Cu stimă
văd. madam Bágy Sámuel.

Marelui mag. de pianuri J. Triska Cluj.

La șirele adresate mie cu plăcere Vă anunț, că pianul scurt, cumpărat dela Dv. în 1907, în toate privințele s'a dovedit pe deplin corespunzător. Fetița noastră în vârstă de 14—15 ani, care de mai mulți ani învață, cântă la el cu multă desfătare, totdeauna spre marea noastră bucurie și mulțamire.

Dej, 21 Aug. 1908.

Páll
jude de tribunal.

On. Dle!

Cu pianul procurat dela D-ta, de un exterior estetic, sunt pe deplin mulțamit. Pentru tonul plăcut, frumos și puternic, recomand ori-și-cui firma D-tale.

Bistrița (Besztercze) 20 Aug. 1908.

Madam Garabet Bálint.

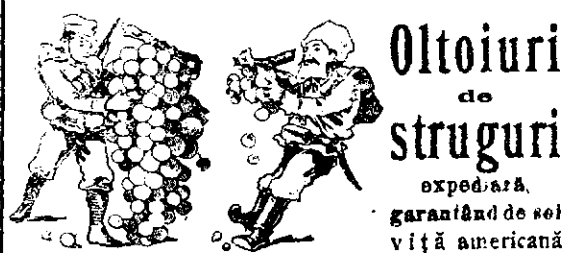
O. D. J. Triska Cluj.

După folosință de un an, sunt mulțamit cu pianul numit Wirth, cumpărat dela D-ta. Tonul fin, trăinicia corzilor, estetica externă, dar în deosebi construcția solidă internă ridică pianul și peste cele alese la locul prim. Deci, atât pentru calitățile acestea, cât și pentru îngrădirea și jingășia cu care sunteți la împachetarea și spedarea pianurilor, Vă exprim deosebita mea recunoștință.

Deva, 19 Aug. 1908.

Hajduczy József
director de bancă.

Oltoiuuri de struguri

expediază,
garantând de soi
viță americană

netedă și cu rădăcini, precum și în diferite soiuri
recunoscute de trăsături asortiment bogat;

Kaküllőmenti első szőlőoltvány-telep

proprietar: **Caspari Frigyes,**

Medgyes 16 sz. (Nagyküküllő megye).

==== Poffiti și cereți prețuri curente ilustrate! ====

Din prețul curent se pot celi scrișori de recunoștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce doresc să comande pot cere mai întâi informații dela persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris, despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.

Cea mai mare fabrică de ceasuri de turn din Ungaria
aranjată cu putere de aburi

BODITSI SANDOR

— tornătorie de clopote și ciasornice de turn, în —

BAJA (BACICA).

Recomandă îndeeșeși cele mai perfecte : **CIASURI de TURN**
pentru biserici, primării, castele, școli și fabrici, cari cu construcție perfectă nouă de tot și la preț lucrare solidă.
Afară de aceea atrage luarea aminte a onorațiilor preoți

și a on. comitete bisericești asupra **MAREI TURNĂTORII DE CLOPOTE.** Pregătește clopote în toate mărimile. Se reînnoiesc și repară clopote vechi; ciasurile de turn pe lângă chezășie. — Onor. comitete, plebanile și curatorii primesc avant. de plăti în rate. **BUDGET GRATIS.**

INTREPRINDERE DE POMPE FUNEBRE.

Am onoare a aduce la plăcuta cunoștință
a p. t. public, că am luat în primire

firma de înmormântări și pompe funebre

ce a suslat până aci pe numele

Csutak Károly și fiul

și conform rererintelor timpului o voi continua.
25 de ani de praxă pe acest teren, făcuți în
patle și străinătate mă îndreptătesc la cele mai
perfecte servicii. În toată privința voi fi cu
acuratețe și punctualitate.

Cerând binevoitorul sprijin al p. t. public
semnez

- Arad, 20 Octombrie 1909.

Cu osebă stă

Varga Imre.

Totodată îndrăsnesc a atrage atențiunea p.
t. public asupra marelui meu magazin de cununi
pentru zina morților. Prețurile dela 80 fil. în
toate categoriile.

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public,
cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea
liferez cele mai bune

lemne de foc

din magazina dela **Bărzava** (cott. Arad) cu vagonul.
Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne,
calitatea cea mai bună, uscate și clădite în stâncini, în
Arad, Óvár-tér nr. 10. (La fosta casă de vamă în-
aintea podului cetății).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 kgr.
în sus. Una mijie metrică cu 2—230 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comenzilor dela dl
Petru Novac, propriet. pădurilor din Vasoia, în **Arad**
tr. Weitzer János nr. 19. Telefon 670. (Dela Octom-
brie în casa proprie Teleky-u. nr. 4. vis-à-vis de reșe-
dința episcopescă) sau în Arad Óvár-tér 10. Telefon 579
unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podu-
lui cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi)
veritabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân
cu deosebită stimă :

PETRU NOVAC,

proprietar și neșutător de lemne.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI
ARAD, Forray-utca Nr. 2.

Principiu:

Câștig puțin, circulație mare.

Au sosit noutățile de toamnă!

Aduc la cunoștința p. st. public că în
prăvălia mea se pot vedea următorii articlii
de curând sosiți :

Cumpărări nu sunt obligate.

Postavuri de costumuri en-
glezești colorate, flanele de
halaturi de lână și de erme-
lin, barcheturi, tenisuri.

Mătăsuri pentru bluze la
modă, asortiment bogat.

Albituri femeiești gata, pânză
de ață și pamut, șifoane. Co-
voare, perdele, fețe de pat și
de masă, și mulți alți articlii,
cari nu se pot toate înșira.

Postavuri de reverenzi so-
site acum, brâuri preotești
pe culorile roșu, vânăt și
negru.

Nou atelier de fotografiat în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás Király-tér 25.

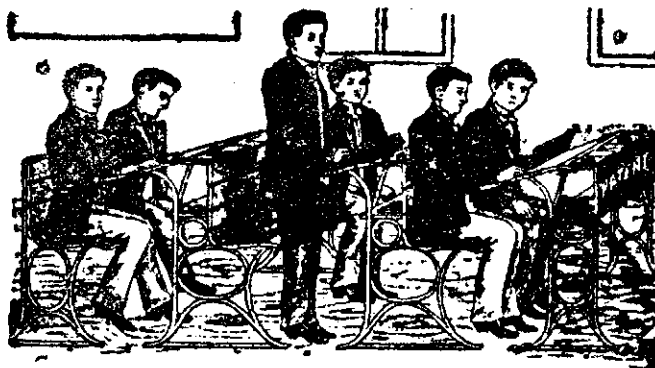
Lângă apotheca lui Hintz.

Am onoare a aduce la plă-uta cunoştinţă on. public, că mi-am deschis nou atelier de fotografiat în piaşa Mátyás Király 26 şi e aranjat după recerînţele timpului modern, provăzut cu cele mai noi maşinării, sta la dispoziţia on. public. — În atelier se pregătesc fotografii protabin, lucii şi matt, — chipuri de platin, aquarel, pigment şi argint brom. — Recomand în deosebi specialele mele fotografii de copii, pentru cari la expoziţia regnicolară am fost distins cu medalia de aur. — De altcum pregătesc şi tablouri, grupe etc. în execuţiile cele mai noi şi moderne.

Atelierul e deschis şi în duminici şi sărbători.

Cu deosebire stimă:

Csizhegyi Sándor, fotograf.

Cele mai moderne
mobile de
fier şi aramă
şi cele mai practice
bănci higie-
nice de şcoală
şi mobilarea lo-
cuinţelor, hotele-
lor, spitalelor şi

a şcoalelor, precum şi obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din ţară, lucrările cele mai solide de artă şi construcţie se lîf-
rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

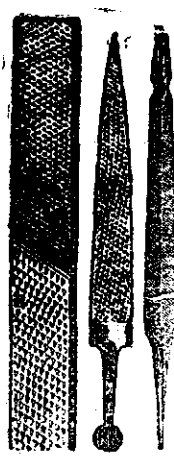
Brassó, str. Fekete nr. 33.

—Tot acolo e cancelaria şi fabrica montată cu cele mai noi maşinării. —

HAFFNER JÓZSEF

tăietor de pile

SIBIU (Nagyszeben), Elisabethgasse 42.

Recomandă fierarilor şi comer-
cianţilor atelierul său de tăiat
pile bine aranjat, unde se pregătesc
pile mici şi mari din oţel vărsat
de prima calitate etc. primeşte spre
scobire pile mici şi mari vechi cu
preţuri ieftine.

ALBERT KLINGENSPOHR măiestru
petrar în
Medias (Medgyes). ● Filiala în Sibiu (N.-Szeben) 5.

Mare de-
pozit de **monumente mormântale** din piatră :
greasă, mar-
moră, granit şi enit şi labrador. În urma ex-er-enţei îndel-
lungate şi a cumpărării în mare atât a calităţii cât şi a
ieftinătăţii acor orilor mă :flu în poz :tia de a satisface întru
toate pretenz'un le on. public. Invit on. public să :erceteze
depoz :tul meu framos sortat. Comandele se execută pun :tual.

Cu schiţe şi prospecte
■ servesc gratuit. ■

Primeşte spre execu-
tare totfelul de lu rări
de zidit apar :nătoare
la bransa mea pe lângă
serviciu prompt şi pre-
ţurile cele mai ieftine.

MOBILE BUNE

cu preţuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz

Miksa

Békéscsaba

în

Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.